

Sprawozdanie Sekretarza Generalnego (*Ulanowski*)
z czynności Akademii
od kwietnia 1904 do kwietnia 1905.

Wydział filologiczny wydał w roku ubiegłym dwa tomy Rozpraw: XXXIX (str. 386) i XL (str. 386) i rozpoczął druk dwu dalszych tomów: XLI, na który już odbito arkuszy 8 i XLII, na który odbito arkuszy 10. Prócz tego w zakresie Wydziału filologicznego wydany został w ubiegłym roku XX tom Bibliografii polskiej Estreichera.

Na posiedzeniach Wydziału filologicznego przedstawiono następujące prace:

Z zakresu historii literatury i kultury:
Karbowiak A.: „Studia statystyczne z dziejów Uniwersytetu Jagiellońskiego od r. 1433 do 1510“; Tretiak J.: „Geneza poematu Słowackiego: »Poeta i Natchnienie«“; Bruchnański W.: „O t. zw. „Bogarodzicy“, pomniku duchownej poezji polskiej z XIV w.“; Creizenach W.: „O niemieckiem opracowaniu Hamleta Szekspirowskiego z XVII w.“; Studziński Cyryl: „Twórczość polemiczna Hypacyusza Pocięja w latach 1594—1605“; Porębowicz

E.: „Dwa studia do dziejów literatury średniowiecznej: 1) Belletrysta XII wieku Chretien de Troyes, 2) Teorya średniowieczna miłości dwornej“; Dobrzycki St.: „Nieboska komedia“, studyum; Tretiak J.: „Wiadomość o nieznanym autografie wiersza J. Słowackiego: „Do autora trzech psalmów“ i wnioski na nim oparte“; Tenże: „Król - Duch Słowackiego“, studyum na podstawie niewydanych autografów poety“; Grabowski T.: „Pogląd na literaturę polityczną we Francyi od zwołania Stanów Generalnych w r. 1302 do czasów Henryka IV“.

Z zakresu filologii klasycznej: Sternbach L.: „Spicilegium Prodrômeum I“; Morawski K.: „De Athenarum gloria et gloriositate Atheniensium (O patriotyzmie i szowinizmie ateńskim)“; Hammer S.: „O wyzwiskach u Cicerona i ich źródłach, języku potocznym i języku komedyi“; Sinko T.: „De Apulei et Albini doctrinae Platonicae adumbratione (O zarysie filozofii Platonskiej Apuleusza i Albina)“; Sternbach L. „Spicilegium Prodrômeum II“.

Z zakresu historyi sztuki: Antoniewicz Bołoz J.: „O wieczerzy Lionarda da Vinci“; Tenże: „Zagadka „Derelitty“; Tenże: „Przeoczony Rubens: Król polski Zygmunt III poskramiający kacerstwo“.

Z zakresu archeologii: Bienkowski P.: „Jak wyglądali Grecy stanowiący część składową pomników zwycięskich Attalosa I?“; Tenże: „O dwu posągach w Villa Albani w Rzymie“; Tenże: „O posagu upadającego rycerza w Atenach“.

Na posiedzeniu Wydziału filologicznego 13 lutego b. r. powzięto uchwałę wydawania greckich Ojców Kościoła IV wieku. Pierwszą zapomogę zapewnił w tym celu

Akademii hr. August Cieszkowski, który na spełnienie tego zadania ofiarował 10.000 koron, z których pierwsza rata w kwocie 2000 kor. już nadeszła. Prócz tego prof. Sternbach ofiarował bibliotekę pomocniczą i zobowiązał się do datku 1000 koron na jej zakupno. Dla wykonania tego zamiaru zawiązała się komisya, złożona z pp.: Miodońskiego, Morawskiego, Pawlickiego, Sinki, Sternbacha i Stan. Witkowskiego, która niebawem przystąpi do pracy.

Komisya do badania historii sztuki w Polsce. Na posiedzeniach w r. 1904/5 przedłożyli jej współpracownicy szereg prac i komunikatów podających nowe a w niejednym wypadku ważne na tem polu odkrycia.

Do działu architektury odnosiły się badania prof. Dra Maryana Sokołowskiego, Kazimierza Mokłowskiego, Dra Stanisława Tomkowicza, dyrektora Zygmunta Hendla i Dra Klemensa Bąkowskiego. Prof. Dr. M. Sokołowski zdając sprawę z naukowej wycieczki do Lublina, odbytej w jesieni 1904 r., opisał dokładnie kaplicę zamkową (dziś więzienną), której architektura jest bardzo interesująca. Jest to bowiem gotycka kaplica podwójna, t. j. górna i dolna z kryptą o zupełnie tych samych wymiarach. Sklepienie wspiera się na jednym środkowym filarze, jak w krakowskim kościele św. Krzyża. Kaplicę zbudowano pod wezwaniem Św. Trójcy, podobnie jak szereg kościołów i innych kaplic z czasów Władysława Jagielly i Kazimierza Jagiellończyka. Referent illustrował swój wykład planami kaplicy, które p. Pokryszkin nadesłał do użytku Komisji, dzięki interwencji ces. Komisji archeologicznej w Petersburgu.

Prof. Dr. M. Sokołowski zdając sprawę z naukowej wycieczki do Petersburga, zwrócił uwagę Komisji na szereg tek z rycinami i rysunkami, które niegdyś należały do Stanisława Augusta a obecnie znajdują się w petersburskiej Akademii sztuk pięknych. W tekstach poświęconych architekturze, które referent przeglądał szczegółowo, uderzają projekty wspaniałych budynków (Kamsetzera, Merliniego i Kubickiego), częścią wzniesionych, częścią nigdy nie wykonanych.

Interesującą jest hipoteza, postawiona przez Dra Klemensa Bąkowskiego a dotycząca tak wspaniałego zabudowiska gotyckiej architektury, jakim jest wieża maryacka. Za autora hełmu tej wieży uważać należy, zdaniem Dra Bąkowskiego, stanowczo Wita Stwosza, bo niepodobna przypuścić, aby rajcy miejscy nie mieli zasięgnąć rady Stwosza, pracującego od roku 1477—1489 nad wielkim ołtarzem, tem bardziej, że hełm pokryty ołowiem wzniesiono równocześnie za ich staraniem w 1478 r.

Z architekturą renesansu wiąże się komunikat Dra Stanisława Tomkowicza, dotyczący budowy pałacu na Woli Justowskiej. W 1533 r., jak tego dowodzi umowa na pergaminie d. 24 grudnia spisana i opatrzona podpisami Bernardina de Gianottis, Giovanniego Cini i Filipa da Fiesole, wspomniani włoscy kamieniarze wydzierżawili od Decyusza, właściciela Woli i Przegorzał, grunt w Przegorzałach w celu wybudowania cegielni, pieca wapiennego, eksploataowania gliny i wapiennych kamieniołomów a to najprawdopodobniej do budowy pałacu na Woli, skoro już w następnym roku poręczyli wzajemnie Decyuszowi sumę 300 zł., powziętą na przeprowadzenie „pewnych budowli na Woli“.

W inną epokę przenosi nas komunikat Dra Stanisława Tomkowicza „O resztach pałacu i pomnika Lubomirskich w Dąbrowie“. Sądząc z fragmentów tej budowy i wiadomości, które o niej zebrał referent, była ona niegdyś okazałą. W r. 1780 pałac stał jeszcze w całości. Zniszczony został w czasie rzezi 1846 roku, a pożar z r. 1847 dokonał reszty. Dochował się opis pałacu z 1858 r. Gmach składał się z piwnic i suteryn, oraz bardzo wysokiego parteru i I piętra. Na I piętrze znajdowała się bogato dekorowana „sala marmurowa“, biblioteka, zbrojownia, sale: rycerska i długa. Z nazwiskiem Lubomirskich wiąże się marmurowy obelisk, ozdobiony herbami tej rodziny oraz rodów z nią spokrewnionych, który wznosi się na placu miejskim w Dąbrowie.

P. Zygmunt Hendel referował „O zamku w Rzemieniu“. Zamek otoczony wałami i oblany dokoła wodą, dzielił się na dwie części: gospodarską i obronną. Wieża, t. j. część obronna, stanowiąca właściwy zamek, składała się w piwnicach, na parterze i I p. z trzech, na II p. z dwóch ubikacji. Stare wejście, którego górna część pochodzi z r. 1625, dochowało się do dziś dnia. Referent illustrował swój wykład zdjęciami fotograficznymi oraz rysunkami. P. Hendel omawiał również bóżnicę w Żółkwi, fundacyi Jana Sobieskiego, która jest bardzo ciekawą budową o pięknej attyce, na której rogach wznoszą się wieżyczki. Ornamenty pilastrów i konsoli są nader subtelne. Interesującym zabytkiem drewnianego budownictwa, na który referent zwrócił uwagę Komisyi, jest lamus w starym Wiśniczu z połowy XVIII wieku, odznaczający się wybitnie swojskim charakterem.

P. Kazimierz Mokłowski przedstawił wyniki swych

badań nad rozwojem form cerkwi galicyjskich, oparte na materyale, zebranym w II części swojej książki p. t. *Sztuka ludowa w Polsce*.

Z rzeźbą średniowieczną wiązał się jedynie referat Dra Ignacego Betta „O posągu Matki Boskiej z kościoła parafialnego w Bolesławcu“. Referent na podstawie analizy przyszedł do wniosku, że tego drewnianego posągu, dzieła epoki przejściowej z gotyku w renesans, niepodobna przypisać wybitniejszemu artyście, lecz raczej jakiemuś warsztatowi o dobrych tradycjach. Madonna bolesławicka, przypominająca uderzająco Madonnę z tryptyku w Swidnicy na Śląsku, pochodzi prawdopodobnie z warsztatu śląskiego, ulegającego wpływom norymberskim.

P. Zygmunt Hendel zajął się zbadaniem figury Matki Boskiej cudownej w kościele OO. Bernardynów w Rzeszowie. Drewniany ten posążek pochodzi, jak się zdaje, z XVI w.

Z odpisów trzech kwitów z archiwum p. Stanisława Rusieckiego w Warszawie, które przedłożył Komisji prof. Dr Franciszek Piekosiński, dowiadujemy się, że Jan Marya Padovano jeszcze w 1572 r. był czynnym w Krakowie, oraz że autorem kaplicy i grobu Stefana Batorego w katedrze krak., co jest zresztą wiadome, był Santi Gucci.

Dzięki badaniom prof. Dra Maryana Sokołowskiego, postać Jana Maryi Padovana nabrała wyrazistości. Rezultat kilku podróży do Włoch, przedsięwziętych w celu wyszukania prac włoskich artystów, zatrudnionych w Polsce, jest bardzo ważny i niezwykle interesujący. Prace Padovana we Włoszech, które referentowi

udało się w części odnaleźć, są następujące: 1) W Padwie w kościele św. Antoniego, w kaplicy del Santo, wśród rzeźb, przedstawiających sceny z życia i cudów świętego, płaskorzeźba z białego marmuru z cudem szklanki spadającej z piętra na bruk i nie rozbijającej się. 2) W katedrze, w zakrystyi, bronzowa płaskorzeźba, przedstawiająca ścięcie św. Jana, która uchodziła przez dłuższy czas za ofiarę Abrahama i poprzednio wprawiona była w tympanon portalu baptysterium padewskiego. 3) W Wenecyi w kościele św. Rocha, figury św. Rocha i św. Sebastjana. 4) Szereg małych bronzowych figur i scen, które niegdyś należały do Guida Lizzari, obywatela padewskiego i znajdowały się wedle źródła XVI w. jeszcze w jego domu. Dziś nie wiadomo, gdzie one się znajdują, z wyjątkiem jednej figurki, przedstawiającej Wenus wychodzącą z morza, która jest w prywatnych zbiorach w Paryżu. 5) Oprócz tego w Wenecyi w kościele S. Stefano i S. Spirito znajdowały się jego pojedyncze figury biblijne i allegoryczne, dziś trudne do odszukania. 6) Wreszcie, na co już Dr Kopera zwrócił uwagę, w Modenie znajdują się 4 śliczne medale: Zygmunta I, Zygmunta Augusta, Bony i Izabelli.

Prof. Dr. M. Sokołowski w III zeszytce VII tomu Sprawozdań podał wiadomość o płycie wykonanej z bronzu dla Herburta Odnowskiego przez Labenwolfa, która zdaniem autora nie doszła nas. W związku z powyższą wiadomością są badania Dra Wł. Łozińskiego, który przedłożył pracę, p. t. „Bezimienny nagrobek spiżowy w katedrze lwowskiej“. Dr. Łoziński wykazuje w niej, że właśnie ten pomnik przedstawia Mikołaja Herburta Odnowskiego, kanclerza przemyskiego i wojewodę sando-

mierskiego oraz, że jest dziełem Pankracego Labenwolta z r. 1551.

Dr Emmanuel Swieykowski przedłożył fotografię pomnika księcia Stanisława Radziwiłła w kościele pobernardyńskim w Wilnie, wystawionego przez syna ks. Wojciecha Radziwiłła. Jak na późną epokę, w której powstał — koniec w. XVI — odznacza się ten nagrobek niezwykłą prostotą i szlachetną kompozycją.

Wyrobami kamieniarzy Zielaskich z XVII wieku w Dębniku i Sielcu, zajął się Dr Stanisław Tomkowicz, który scharakteryzował szereg marmurowych taflí płaskorytych o ornamentyce roślinnej i emblematach odznaczających się pewnym artystycznym wdziękiem. Do prac Zielaskich zaliczył referent tablicę upamiętniającą poświęcenie kościoła w Bielanach, antependyum w Karniewicach, epitafium w Ruszczy, epitafium w Bolechowicach oraz antependyum w kaplicy bł. Szymona z Lipnicy w kościele OO. Bernardynów w Krakowie.

Dr Jerzy Kieszkowski przedłożył fotografie i opis nieznanej pamiątki odsieczy wiedeńskiej, którą udało mu się odnaleść w Viareggio koło Pizy. Są to postacie Jana III, „Wiary“, Turka oraz inne allegoryczne figury, wykute w kararyjskim marmurze. Pochodzą one z Bozzano, gdzie zdobiły attykę willi Feliksa Talenti'ego, potomka Tomasza hr. Talenti, sekretarza Jana III, który towarzyszył królowi pod Wiedni i odwoził po zwycięstwie chorągiew turecką do Rzymu. Talenti po powrocie do swej ojczyzny umieścił powyższe figury na attyce willi w Bozzano, chcąc w ten sposób okazać przywiązanie swoje do Jana III i zostawić pamiątkę świetnego zwycięstwa.

W dziedzinę sztuki ormiańskiej przenosi nas komunikat prof. Dra Jana Bołoz Antoniewicza o fragmencie grobowej tablicy ormiańskiej, pochodzącej z Kamieńca Podolskiego. Jest to ułamek czarnego marmuru w kształcie trójkąta, na którym u góry znajduje się wyryty Chrystus na krzyżu i mężczyzna klęczący przed Nim; pod tą sceną cztery niezupełne wiersze napisu w języku ormiańskim. Referent odnosi ten zabytek do połowy XVII w. Nadmienić należy, że p. Kazimierz Mokłowski wykonał szereg rysunków z zabytków ormiańskich we Lwowie, które przyrzekł publikować w Sprawozdaniach Komisji. Tak więc ważny dla nas dział sztuki ormiańskiej zaczyna się już zwolna wyraźniej zarysowywać.

Do historii malarstwa odnosiły się referaty pp. prof. Jana Bołoz Antoniewicza, Dra Ignacego Betta, Dra Aleksandra Czołowskiego, Dra F. Papégo, p. Marcelego Nałęcz Dobrowolskiego, dyrektora Zygmunta Hendla, prof. Dra Jerzego hr. Mycielskiego, prof. Dra Maryana Sokołowskiego, p. Józefa Smolińskiego i p. Michała Witkowski.

Prof. Dr Sokołowski uzyskawszy zezwolenie ces. Komisji archeologicznej w Petersburgu, zbadał malowidła ściennie w kaplicy zamkowej w Lublinie, których ślady odkrył jeszcze w 1889 r. p. Józef Smoliński. Odkrycie p. Smolińskiego uzupełnił a raczej przeprowadził na najznaczniejszej części kaplicy p. Pokryszkin, architekt rosyjski, wysłany w tym celu przez ces. Komisję archeologiczną w Petersburgu. Zdaniem prof. Dra M. Sokołowskiego najwięcej interesującym jest fresk, na którym wyobrażono fundatora. N. M. Panna z Dzieciątkiem siedzi na tronie, po którego bokach stanęło dwóch Świętych;

przed tronem Maryi klęczy król, któremu towarzyszą dwaj pacholcowie. Jeden reprezentuje władzę wojskową króla, drugi (djak Mistko) jego władzę świecką a raczej kancelaryę ruską Jagielly. Że królem tym jest Władysław Jagiełło, świadczy o tem cały szereg faktów. Zachowany napis ruski mówi, że dekoracyę kaplicy ukończył Andrzej malarz 10/8 1415 r.

Przedmiotem referatów p. Marcelego Nałęcz Dobrowskiego były krakowskie zabytki malarstwa. W krużgankach klasztoru OO. Augustyanów na Kazimierzu odkrył referent fragmenty malowideł ściennych, które dotychczas zakryte były obrazami. Pochodzą one z różnych epok od XVI—XVIII w. Najważniejsze dla historii naszego malarstwa są bardzo już rzadko napotymane fragmenty z początku XVI w., które dowodzą, że w tym czasie całe krużganki w klasztorze OO. Augustyanów pokryte były figuralnemi kompozycjami o niezwyklej wartości artystycznej. Pan Marcelei Dobrowski zbadał również obraz Madonny z Dzieciątkiem z pierwszej ćwierci XVI w. znajdujący się w tz. Palatium klasztoru kanoników laterańskich przy kościele Bożego Ciała na Kazimierzu. Obraz ten zarówno ze względu na dobrą kompozycję, rysunek i subtelny modelunek ma, mimo częściowego przemalowania, bardzo niepospolitą wartość i należy bezwątpienia do najlepszych zabytków krakowskiego malarstwa z czasów przełomu z gotyku w Odrodzenie. Pietà z roku 1519 zdradza, mimo przemalowania, rękę wprawnego malarza, który do pewnego stopnia podlegał wpływom włoskim. W Oratorium tego samego klasztoru znajduje się obraz Madonny z Dzieciątkiem z XVII w., interesujący głównie ze względów techni-

cznych, bo tylko twarz i ręce są malowane a stroje aplikowane z kawałków tkanin we wzory o typie ornamentyki ludowej.

P. Zygmunt Hendel mówił o cudownym obrazie N. M. P. w Dzikowie, publikowanym już w Sprawozdaniach przez prof. Dra Jerzego hr. Mycielskiego. Tło obrazu, które dopiero teraz można było zbadać po zdjęciu zasłaniającej je sukienki, przedstawia krajobraz malowany bardzo dobrze. Obraz, zdaniem referenta, jest utworem szkoły flamandzkiej z II połowy XVI w.

Komunikat pana Michała Witanowskiego dotyczył obrazu nagrobkowego z portretem Stanisława z Łowicza z 1548 r., który znajduje się w kościele parafialnym we Wrocieryżu pod Pińczowem. Jest to epitafium sprawione przez Stanisława z Łowicza ku uczczeniu pamięci jego matki, Heleny z Łęczkowic, h. Pilawa.

Dr Fryderyk Papée odczytał rozprawę „O najstarszych wizerunkach ś. Kazimierza“. Współczesnego portretu nie znamy; zachowały się jednak dwa wizerunki z XVI w.: drzeworyt na tytule najstarszego życiorysu ś. Kazimierza z 1520 r. i obraz w Wilnie odnawiany w r. 1594, jak świadczy napis u dołu charakterem z końca XVI w. Obraz krośnieński uważany dotychczas za najstarszy wizerunek ś. Kazimierza, uważa referent za późniejszy i wyznacza mu datę 1636.

Prof. Drowi Janowi Bołoz Antoniewiczowi zawdzięcza Komisyja wiadomość o obrazie, znajdującym się w posiadaniu arcybiskupstwa ormiańskiego we Lwowie a przedstawiającym Św. Rodzinę z osobami fundatorów Ormian z 1612 r. Prof. Antoniewicz zakomunikował również pierwszą część swych badań nad dziełami Rembrandta

w Polsce, p. t. „Lisowczyk Rembrandta w posiadaniu hr. Tarnowskich w Dzikowie“. Referent utrzymuje, że portret przedstawia jakiegoś młodzieńca w polskim stroju, prawdopodobnie z kół bliskich Rembrandtowi, a nie Lisowczyka, a nadto w obrazie dopatruje się silnego wpływu rycin Stefana della Belli, na których często pojawiają się postacie jeźdźców w strojach polskich. Prof. Antoniewicz okazał również fotografię obrazu malowanego przez króla Zygmunta III, a znajdującego się w król. galerii w Augsburgu. Obraz ten przedstawia prawdopodobnie św. Łucyę. Prof. Antoniewicz omawiał dodatkowo rzadki sztych tezy doktorskiej Gabryela Kiliana de Bobrek Ligezy z r. 1628, rytowany podług rysunku Rubensa przez Scheltego à Bolswert.

Dr. Ignacy Bett przedłożył fotografię najdawniejszego, jak się zdaje, portretu ks. Maryi Ludwiki Gonzagi. Portret ten wykonany bardzo subtelnie pastelami w 1627 r. przez Daniela Dumonstier znajduje się obecnie w Luwrze.

P. Zygmunt Hendel mówił o nieznanym portrecie króla Zygmunta III, znalezionym niedawno w katedrze na Wawelu, na poddaszu jednej z restaurowanych kaplic.

Z historią malarstwa XVII w. wiązały się także dwa komunikaty p. Józefa Smolińskiego o fragmencie ściennego malowidła w kościele poddominikańskim w Lublinie i o obrazie olejnym w dawnej cerkwi unickiej Narodzenia Matki Boskiej w Słucku. Malowidła te są interesujące głównie ze względu na treść, gdyż obydwa ilustrują prześladowanie reformatorów religijnych.

Dr Aleksander Czołowski objaśnił dwa obrazy z kościoła farnego w Żółkwi, przedstawiające bitwę pod Kłusynem (1620) i bitwę pod Chocimem (1673). Obraz

pierwszy jest właściwie tylko obrazowym planem bitwy pod Kłuszynem. Do znajomości uzbrojenia i ubiorów polskich przysparza on kilka ciekawych szczegółów, po za tem malowidło ma wyłącznie historyczną wartość. Autorem „Bitwy kłuszyńskiej“ mógłby być wedle przypuszczenia Dra Czołowskiego, malarz pracujący na dworze Żółkiewskiego, nazwiskiem Bogusz. Czas powstania obrazu przypada wedle Dra Czołowskiego na lata 1611—1620. Drugi obraz, to Apoteoza Jana III na tle bitwy chocimskiej. Jest to kopia (z wyjątkiem pierwszoplanowej postaci Jana Sobieskiego) z ryciny Romana de Hooghe. Obraz, jak świadczy podpis, malował Kaestler, prawdopodobnie między 1674—1679 r.

Prof. Dr Jerzy hr. Mycielski przedstawił w skróceniu rezultat badań swoich nad „Galeryą obrazów Stanisława Augusta“. Oparte są one głównie na dwóch rękopisach, będących katalogami tych znakomitych zbiorów. Jeden z nich 1793 r. częściowo przez Rastawieckiego wyzyskany, znajduje się w bibliotece hr. Branickich w Suchej, drugi należy do archiwum głównego w Warszawie. Z wyjątkiem wielkich płócien Bacciarellego, wprawionych w sufity i ściany w Zamku i w Łazienkach, obrazów tych było 2223. Najmniej jest w galeryi obrazów włoskich dawniejszych, natomiast wielu Bolończyków i Akademików rzymskich, florenckich i genueńskich z XVII wieku. Najbogatszą jest galerya w obrazy niderlandzkie. Utworów flamandzkich stosunkowo mniej, ale zato świetnie reprezentowane jest malarstwo hollenderskie; główną rolę gra tu Rembrandt, którego kilkanaście obrazów posiada królewska galerya. Francya i Niemcy XVIII reprezentowane są bardzo dobrze. Niemal wszystkie utwory Bacciarellego,

Lampiego, Grassiego, Norblina, Canaletta, uwzględnił Rastawiecki a tożsamo i polskich malarzy, jak Smuglewicz, Wall, Tokarski, Gruszecki i inni. Wiele z należących do królewskiej galerii obrazów daje się jeszcze dziś odnaleźć w prywatnem posiadaniu w Polsce, ale najwięcej znajdzie się niezawodnie w peters. Eremitażu i w Łazienkach. Po przeprowadzeniu porównawczej pracy nad tymi zbiorami oraz nad galerią St. Augusta, prof. Mycielski publikować będzie jej katalog w oryginale francuskim.

Z referatu Dra Aleksandra Czołowskiego dowiadujemy się o wielkiej galerii obrazów w zamku Mniszchów w Laszkach murowanych, która, jak podaje inwentarz z 1748 r., liczyła 604 sztuk. Część tej galerii przeniesiono 1775 r. do Wiśniowca, reszta pozostała w zamku laszeckim i dzieliła smutne jego losy za dziedzictwa Zerbonich, którzy sprzedawali pozostałe w nim pamiątki.

Wreszcie prof. Dr. M. Sokołowski zwrócił uwagę Komisji na 15 obrazów Canaletta, znajdujących się w Gatchynie. Są to widoki Warszawy, Wilanowa i okolic.

W zakresie badań na polu przemysłu artystycznego w Polsce, Komisya może wykazać także dodatni rezultat.

Prof. Dr. Maryan Sokołowski zdając sprawę ze swojej naukowej wycieczki do Petersburga, omawiał szereg zabytków, znajdujących się w Eremitażu. W zbiorach tych są przechowane trzy miecze, należące niegdyś do królewskiego skarbcza polskiego, na które już swego czasu zwrócił uwagę Dr. Feliks Kopera. Jest tam przedewszystkiem dawny miecz koronacyjny „szczerbiec“. Autentyczność jego wykazała już praca J. N. Sadowskiego. Interesujący w tym sławnym mieczu szczegół odkrył po usunięciu dwóch blaszek nad rękojęcią, jeden z kon-

serwatorów Eremitażu, p. Lenz, a mianowicie szczerbę, poniżej której znajdują się dwa otwory, przez które przeciągnięte były druty, służące zapewne do przytrzymywania relikwii. Drugi miecz o przepyszej wschodniej klindze, był własnością Zygmunta I, trzeci należał do Jana III, darowany temu królowi wraz z czapeczką do dziś dnia świetnie zachowaną, przez Innocentego XI po zwycięstwie wiedeńskim. W zbiorze kosztowności Eremitażu znajduje się szkatułka ofiarowana przez Zygmunta I Joachimowi Brandenburskiemu z okazji ślubu jego z córką Zygmontową. Szkatułka ta ma dla historyi złotnictwa pierwszorzędne znaczenie ze względu na mnóstwo klejnotów toaletowych, wprawionych w jej srebrne grawirowane ścianki. Referent podał następnie bardzo ciekawe i ważne szczegóły o t. z. Potopie, t. j. słynnych arrasach Zygmunta Augusta, znajdujących się obecnie w Gateczynie. Przepyszna ta kollekcya składa się z 22 arrasów, do których kartony wykonali prawdopodobnie Francesco Penni i Giovanni da Udine, uczniowie Refaela.

Przyczynkiem do historyi ceramiki był referat p. Adama Chmiela o kaflach, znalezionych przy zakładaniu fundamentów domu OO. Salezjanów w Oświęcimiu. Kafle te pokryte zieloną polewą, przedstawiają w reliefach sceny z polowania, ze św. Jerzym i postacią św. Olafa. Niektóre mają na gotyckich tarczach modelowane herby. Kafle wspomniane pochodzą z XV w. i jak referent przypuszcza, są wyrobem śląskim, w Bielsku lub w Cieszynie wykonanym.

Przyczynkiem do historyi fabryki porcelany w Korcu, jest streszczona na jednym z posiedzeń praca Dra Igna-

cego Betta, oparta głównie na materyale znajdującym się w Muzeum Narodowem.

W dziale przemysłu artyst. wymienić należy komunikat prof. Dra Ludwika Finkla o czterech berłach lwow. uniwersytetu, znalezionych przed niedawnym czasem w lokalu sekretaryatu uniwersyteckiego. Wszystkie wykonane 1817 w r. przez Stolza, pasamonika lwowskiego, są mosiężne i nie mają większej wartości artystycznej. Sprawione były na uroczystość ponownego otwarcia uniwersytetu, dawniejsze bowiem berła srebrne zostały przez rząd w 1809 roku zabrane i stopione w mennicy państwowej.

Praca p. Józefa Smolińskiego dotyczy zabytków w Słucku, wiążących się z nazwiskiem książąt Olelkowiczów. Illustrowana rysunkami i akwarellami, zawiera szczegółowe opisy portretów i miniatur, ornatów, kielichów, armat, wreszcie szczegółowy inwentarz skarbcza książęcego.

Drowi Klemensowi Bąkowskiemu zawdzięcza Komisya kronikarskie zapiski, wyjęte z dawnych gazet krak. z lat 1803—1847, podające ciekawe wiadomości z dziedziny sztuk pięknych w Krakowie.

W Komisji językowej nie wydano w roku ubiegłym żadnego nowego zeszytu, ale druk dwu z nich posunięto tak daleko, że ukażą się w najbliższych miesiącach. W zeszycie drugim mianowicie, tomu II, ukończono pracę p. Klicha p. t. „Teksty białoruskie z powiatu nowogródzkiego“ i wydrukowano teksty i uwagi p. Witka o „Gwarze wielowiejskiej“, razem przeszło 8 arkuszy. W zeszycie pierwszym tomu III umieszczono w dalszym ciągu prace: p. Dobrzyckiego o niektórych gwarach po-

wiatów limanowskiego i myślenickiego, p. Witka o gwarze kobierzyńskiej (na pn. od Tarnowa), p. Benniego „Spostrzeżenia w dziedzinie polskiego sandhi“, wreszcie p. Nitscha obszerniejszą pracę p. t. „Dyalekty polskie Prus zachodnich“; ponieważ ostatnia z nich nie mogła się już w całości pomieścić w 10-arkuszowym zeszycie, przeto po jej rychłym ukończeniu ukaże się podwójny zeszyt 1 i 2. Dalszy ciąg materiału do druku obu tomów przygotowany, głównie z zakresu dyalektologii.

W roku 1904/5 prowadzone były w dalszym ciągu roboty nad zbieraniem materiału do Słownika staropolskiego.

Praca ta, dokonywana pod kierownictwem prof. J. Łosia, przy stałym współpracownictwie pp. Edwarda Klicha i Stanisława Fischera, polegała w roku sprawozdawczym wyłącznie na gromadzeniu materiału z za-
bytków, dotychczas dla słownika niewyzyskanych. W ten sposób pomnożono dawny zbiór kartek o 24.200 sztuk, zaopatrzonych w sygnatury, numery porządkowe i wykazy alfabetyczne. Przy przepisywaniu tekstów uwzględniono też uwagi autorów, którzy teksty te ogłosili oraz recenzentów, o ile ci o wydaniu tekstów odnośnych pisali. Między innemi wyciągnięto materiał słownikowy z kilku wydawnictw wielotomowych, które w tekście łacińskim mają nieraz ważne i ciekawe, ale na ogół nieliczne wyrazy polskie jako to: z 18 tomów „Archiwum Bernardyńskiego“ (odpisano z nich 5465 kartek); 16 tomów „Pomników dziejowych wieków średnich“ (1594 kartki), 10 tomów „Starodawnych prawa polskiego pomników“ (2699 kartek), z 2 tomów Perlbacha „Pommerelisches Urkundenbuch“ (90 kartek), 5 tomów „Mo-

numenta Poloniae historica“ (63 kartki) itd. Zaczęto również przepisywać „Biblię Leopolicy“, którą mimo późny stosunkowo rok wydania postanowiono na wniosek prof. Dra A. Brücknera wciągnąć do Słownika staropolskiego. Nadto rozpoczęto układać systematyczny spis skrótów, oznaczających zabytki, wyzyskane dla Słownika, wraz ze szczegółowem wymienieniem tytułu, miejsca przechowania i daty każdego zabytku. Taki indeks do słownika będzie zarazem służyć jako wykaz zabytków staropolskich, oraz ich wydań. Dotychczas starano się o zupełne wyczerpanie zabytków od czasów najdawniejszych aż po rok 1530, przy czem nie wypisywano wcale imion własnych. Jeżeli powołana przez Akademię specjalna Komisya zakresu Słownika nie rozszerzy, można mieć nadzieję, że już po roku materyał słownikowy w zupełności będzie zebrany. Ogólna liczba kartek z materyałem słownikowym wynosi obecnie około ósmdziesięciu pięciu tysięcy.

Komisya literacka odbyła w roku ubiegłym trzy posiedzenia. Zajmowano się na nich głównie pracami, które mają ukazać się w trzech zapowiadzianych już tomach Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce. Druk tomu XI, zawierającego pracę Józefa Korzeniowskiego. „Opis rękopisów biblioteki cesarskiej w Petersburgu“, postępuje powoli naprzód. W tomie XII, jubileuszowym, przeznaczonym na obchód czterechsetnej rocznicy urodzin Mikołaja Reja, drukują się Dr. Antoniego Karbowiaka: „Studia statystyczne z dziejów Uniwersytetu Jagiellońskiego za lata 1433/4—1509/10“. Obok tej pracy wejdą tu jeszcze ks. Jana Warchała „Materyały do historyi nacyi polskiej w Pa-

dwie“, owoc kilkunastoletnich mozolnych poszukiwań w archiwach padewskich, uzupełniający w niejednym kierunku nasze dotychczasowe wiadomości. W tomie XIII wydrukowano p. Maryana Dubieckiego: „Przymierze dziedzica z poddanyymi rolnikami. Rzecz z dziejów włościaństwa polskiego“ i przystąpiono do druku „Pamiętników Ks. St. Jundziła“ w wydaniu Dr. Antoniego Kurpiela.

Niezależnie od powyższych trzech tomów Archiwum i w wykonaniu uchwały powziętej w r. 1903 na dorocznem Walnem zgromadzeniu członków Akademii, przystąpiono do wydawania Biblioteki przekładów z literatury starożytnej. Z nadesłanych tłumaczeń wierszem i prozą wybrano przedewszystkiem przekład dziewięciu utworów Lukiana, dokonany przez pana Michała Boguckiego. Przekład ten wraz z odpowiednim wstępem i koniecznemi uwagami ukaże się jeszcze w ciągu roku 1905, jako pierwszy tom nowej Biblioteki.

W Bibliotece Pisarzy Polskich wydano w roku ubiegłym Ludwika Aryosta „Orland Szalony“, w przekładzie Piotra Kochanowskiego, tomów 3., Nr. 50—53, wydanie krytyczne na podstawie 6 rękopisów do części pierwszej i 4 do części drugiej; wydawca prof. Jan Czubek. Przedrukowano nadto z jedyne go egzemplarza, znajdującego się w „Muzeum Narodowym“, w zbiorach hr. Czapskiego „Sprawa i lekarstwa końskie“ przez Konrada, kowala królewskiego. Kraków, druk Unglera, 1532, Nr. 54 (z 7 rycinami); wydawca p. Andrzej Berezowski.

Wydział historyczno-filozoficzny. Z publikacyi Wydziału ukazał się w roku ubiegłym tom Rozpraw XLVII (str. 428) zawierający rozprawy pp. Prochaski, Kłodziń-

skiego, Abrahama, Potkańskiego i Bujaka. W toku jest tom XLVIII, w którym drukują się obecnie, w dalszym ciągu po pracach pp. Grabskiego i Ciszewskiego, rozprawy pp. Prochaski (Przymierze Władysława Jagiełły z Danią) i p. Gumowskiego (Moneta cudzoziemska obiegująca w Polsce przed biciem monety krajowej).

Poza Rozprawami Wydział ogłosił: a) „Szkice z XI wieku“ Prof. Tadeusza Wojciechowskiego (str. 347) oraz b) monografię o „Juliuszu Słowackim“ prof. Tretiaka (T. I str. 494, T. II, str. 504). Wspomnieć również należy, że z subwencją Akademii i w porozumieniu z Wydziałem hist.-fil. p. Aleksander Jabłonowski wydał publikację wielkiego znaczenia: „Atlas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej i Epoka przełomu z w. XVI na XVII. Dział II-gi: Ziemie ruskie).

Rozprawy czytane lub streszczone na miesięcznych posiedzeniach odnoszą się do następujących przedmiotów:

Ogólniejszy charakter mają dwie prace z okresu historii polskiej, z których pierwsza p. Stanisława Zakrzewskiego zajmuje się: „Polską i Cesarstwem w dobie Piastowskiej“, druga p. Franciszka Bujaka podaje nowe poglądy: „O naturze państwa Piastowskiego“. Pan Karol Potkański kontynuuje swoje studia nad w. XIV i w VIII-mym z rzędu przyczynku omawia: „Zajęcie Wielkopolski“ w latach 1313—1314. Pan Antoni Prochaska, wierny epoce, którą zna tak dobrze, dostarczył nietylko rozprawy p. t. „Przymierze Władysława Jagiełły z Erykiem Duńskim w r. 1419“, ale nadto nadesłał wyczerpującą monografię o Władysławie Jagielle, obliczoną na dwa obszerne tomy. Do tej samej epoki należy grunto-

wna praca p. Ludwika Finkla p. t. „Studia nad dynastyą Jagiellońską. I. królowa Zofia“.

W zakres historii osadnictwa i metodycznych nad niem badań przenosi nas rozprawa p. Franciszka Bujaka p. t. „Nazwy miejscowe jako podstawa do historii osiedlenia w Polsce“.

Dyplomatyka reprezentowaną jest przez trzy referaty p. Stanisława Krzyżanowskiego: a) „Przywileje Szczyrzyckie“, b) „Przywilej koprzywnicki z r. 1277“, c) „Przywilej tyniecki kardynała Idziego“ oraz przez „Studia nad kancelaryą Kazimierza W. Część II i III“ przez Stanisława Kętrzyńskiego.

P. Stanisław Zakrzewski w pracy: „Nieznane collectarium opactwa cysterskiego w Łądzie z XII w.“ porusza prawie nietknięte dotychczas pole badań nad chronologią średniowieczną w Polsce.

Numizmatyka polska ma przedstawiciela w p. Maryanie Gumowskim, który dostarczył pracy o „Monecie obiegowej w Polsce w X i XI wieku“, ilustrując swoje wywody licznemi podobiznami.

W zakres nowszej historii polskiej wchodzi interesujący referat p. Szymona Askenazego p. t. „Akty księstwa warszawskiego w Archiwum akt dawnych w Warszawie“ oraz praca p. Augusta Sokołowskiego p. t. „Skrzynecki w świetle własnej korespondencji“.

Do historii kościoła należy przyczynek p. Karola Potkańskiego p. t. „Konstantyn i Metodyusz“, a specjalnie historii kościoła w Polsce poświęcone są prace ks. Jana Fijałka: „Materiały do dziejów kościoła i oświaty w Polsce w w. XVI“, oraz ks. Prałata Chotkowskiego: „Historia polityczna dawnych klasztorów

panieńskich w Galicyi (1773—1848)“, oparta na bardzo obszernym a dotąd niewyzyskanym materyale archiwalnym.

Wreszcie referat p. J. Makarewicza p. t. „Stammlera nauka o prawie odpowiedniem“ Część I, poruszył ciekawe zagadnienia z dziedziny filozofii prawa.

Bibliografia historyi polskiej. W r. 1904 wydrukowano zeszyt II-gi trzeciej części, obejmujący uzupełnienia po koniec r. 1900, dodatki i sprostowania. Materyał zebrany okazał się o wiele większym niż pierwotnie przypuszczano: dał bowiem 15½ ark. druku, wskutek czego także przygotowanie go i wydrukowanie zajęło więcej czasu. Dopiero w lipcu r. z. zeszyt ten był w zupełności gotów. W październiku rozpoczął się druk ostatniego zeszytu Bibliografii, mającego objąć dział: „Osoby i Miejscowości“, nadto spis autorów i przedmowę do całego dzieła, które w ciągu bieżącego roku będą ukończone.

Z wydawnictw Komisji historycznej żaden z tych dwóch tomów, które są prawie zupełnie gotowe, mianowicie t. IV Kodeksu dyplomatycznego Małopolskiego, wyd. przez prof. Piekosińskiego i Dyaryusz Stanisława Oświecima, wyd. przez prof. Czerbaka, nie mógł się jeszcze ukazać dla braku ostatecznego wykończenia (w indeksach i wstępie). Druk X tomu Archiwum Komisji nie posunął się naprzód; natomiast przerwany od dłuższego czasu druk III tomu wydawanych przez prof. Ulanowskiego „Acta capitulorum nec non iudiciorum ecclesiasticorum“ z wieku XV postąpił znacznie. Do wydrukowanych już dawniej w tym tomie aktów sądów biskupich i konsystorskich dyecezyi

płockiej z lat 1448—1530, przybyły w ciągu ubiegłego roku akta takichże sądów dyecezyi włocławskiej z lat 1422 — 1533 (z wielką luką w pośrodku z lat 1430—80, z których tych ksiąg niema), jakoteż akta konsystorskie wieluńskie z lat 1513 — 1531 i kaliskie z lat 1470 — 1531, dalszy ciąg i uzupełnienie takichże aktów wydrukowanych już w II tomie, pochodzące z ksiąg świeżo odszukanych. Tym sposobem pierwsza połowa tomu III jest już prawie całkiem gotowa; Komisya uchwaliła wydać zaraz tę pierwszą połowę na widok publiczny, a to z tej przyczyny, że wydanie drugiej połowy tego tomu (w której będą pomieszczone takie same akta krakowskie i indeksy do wszystkich trzech tomów) będzie jeszcze wymagało dłuższego czasu. — Druk wydawanych przez Dr. Barwińskiego Dyaryuszów sejmu 1597 r. posuwał się wciąż naprzód, acz powoli, i jeszcze nie zaraz będzie ukończony. Przygotowywane przez p. W. Nowodworskiego wydawnictwo Ksiąg o bezkrólewiu 1572 — 1576 Świątosława Orzelskiego postąpiło o tyle, że druk będzie się mógł rozpocząć w najbliższym czasie.

Jako nową publikacyę Komisyi postanowiono wydać „Akta kapituł z wieku XVI“, t. j. wybór najważniejszych zapisek z ksiąg głównych kapituł polskich do roku mniej więcej 1580, nader ważnych dla poznania stosunków kościelnych i obyczajowych w Polsce w czasach krzewienia się t. zw. reformacyi. Wydawca, prof. Ulanowski, rozpoczął zaraz druk tych aktów, naprzód aktów kapituły poznańskiej poczynając od r. 1524 których dotąd wydrukowano już kilkanaście arkuszy; w dalszym ciągu jednak wydawnictwo to będzie musiało postępować naprzód powolniej.

Prof. Krzyżanowski zbierając w dalszym ciągu materiały do zamierzonego „Album paleograficznego“ uzyskał 30 zdjęć fotograficznych dyplomatów średniowiecznych, przechowywanych w zbiorach lwowskich, mianowicie Zakładu Ossolińskich, Biblioteki hr. Dzieduszyckich i Dra Alex. Czołowskiego; udawszy się zaś do Wrocławia opisał i wymierzył kilkaset dyplomatów w tamtejszem Archiwum Królewskim.

Poszukiwania t. zw. „Ekspedycyi Rzymskiej“ od października 1903 do czerwca 1904 prowadzone systematycznie przez pp. Dr. Kuntzego i Dr. Ptaśnika w regestach suplik i w regestach laterańskich z XV w. (1447—1471; zob. o tem Rocznik z 1903/4 str. 89), dały plon bardzo obfity, bo przyniosły przeszło 1700 (125 + 497 + 1130) nowych dokumentów lub zapisek, które częścią odpisano, częścią zregestowano. W jednym z rękopisów biblioteki watykańskiej (Palat. 593) znaleziono nadto tekst nieznanej dotąd mowy, wypowiedzianej przy przedstawieniu papieżowi Marcinowi V. w czasie soboru w Konstancyi, metropolity kijowskiego Grzegorza Cembłaka. Te poszukiwania systematyczne w materiale źródłowym średniowiecznym zostały jednak powstrzymane z tej przyczyny, że wysłanym na rok 1904/5 stypendystom: Dr. Janowi Ptaśnikowi i Dr. Stanisławowi Zakrzewskiemu, docentowi pryw. Uniw. Jagiel., polecono zająć się przede wszystkim przygotowaniem do druku dwóch już od dawna zamierzonych publikacyj, opartych na materiale zebranym w archiwum watykańskiem w latach dawniejszych. Dr. Ptaśnik, który bawi w Rzymie od października 1904 i pozostanie tam jeszcze do czerwca włącznie, zajmuje się skompletowa-

niem i przygotowaniem wydawnictwa „Monumenta Vaticana“, które obejmie najdawniejsze akta średniowieczne od końca XII wieku do Kazimierza Wielkiego włącznie. W sprawie przygotowania tego wydawnictwa bawił również w Rzymie przez 2 tygodnie, w lutym 1905 roku, kierownik Ekspedycji prof. Abraham. — Dr. Stanisław Zakrzewski, który przebywał w Rzymie i we Włoszech od października 1904 do kwietnia 1905, miał za zadanie przygotować do druku wydawnictwo Aktów nuncyatury w Polsce za czasów Stefana Batorego, mianowicie zaś nuncyatury Jana Andrzeja Caligari 1578 — 1581 (główne bowiem akta, t. j. depesze, poprzedniego nuncjusza w Polsce do r. 1578, Wincentego Laureo, wydał już dawniej prof. Wierzbowski). Dr. St. Zakrzewski skompletował istotnie zebrany dawniej materiał i to zarówno w Archiwum Watykańskim, jakoteż w Archiwum Breviów w Rzymie, dotąd niewyzyskanem, w Archivio di Stato w Rzymie, Florencyi i Parmie, oraz w paru innych jeszcze bibliotekach i archiwach włoskich; powróciwszy zaś kompletować go będzie materiałem rękopiśmiennym z bibliotek miejscowych, aby całe to wydawnictwo jak najrychlej przygotować do druku. Nakoniec jako trzeci stypendysta Akademii przebywa od lutego 1905 dotąd w Rzymie Dr. Maciej Loret ze Lwowa, który robi poszukiwania w pomijanej dotąd przez Ekspedycję nuncyaturze polskiej za czasów Stanisława Augusta, mianowicie zaś w aktach nuncyatury Archettiego w Warszawie 1780—1784.

Komisya prawnicza. Prof. Piekosiński ukończył indeks do I tomu „Materiałów do historii włoscian w Polsce“ (X tom Star. Pr. Pols. Pomników), tak że

tom ten w najbliższych tygodniach ukaże się na widok publiczny. Praca nad indeksem do II-go tomu tego wydawnictwa (XII tom St. Pr. Pol. Pomn.) jest w toku. Zbiór pism politycznych z bezkrólewia po Zygmuncie Auguście jest na ukończeniu, dotąd wydrukowano arkuszy 30. Wydanie prowadzi Prof. W. Zakrzewski i Bibliotekarz Akademii p. Jan Czubek.

Nadto nie ustaje praca nad zbieraniem tekstów większych i mniejszych do przyszłych publikacji Komisji.

Z nowych wydawnictw zanotować należy wielki zbiór materyałów do historyi prawa niemieckiego w Polsce, przygotowany do druku przez Prof. Stanisława Estreichera. Wydawca korzysta z wielkiej ilości rękopisów i zamierza już w najbliższym czasie przystąpić do ogłoszenia zgromadzonych i krytycznie przez siebie opracowanych zabytków.

Druk wydawnictwa *Corpus iuris Polonici*, prowadzonego przez prof. Oswalda Balzera, postępował bez przerwy w ciągu roku ubiegłego; obecnie (koniec marca) wydrukowanych jest już 75 form tomu trzeciego, który obejmie początkowych 16 lat panowania Zygmunta I-go (1506 — 1522). Dla wyczerpania całego materyału, odnoszącego się do tego okresu, łącznie z indeksami i spisem rzeczy, trzeba będzie dodać jeszcze około 20 form dalszych, tak że ukończenia druku niniejszego tomu spodziewać się można w ciągu roku bieżącego.

Wydział matematyczno-przyrodniczy wydał t. XLIV Rozpraw w dwu działach: matematyczno-fizycznym i biologicznym, oraz tom własnego biuletynu.

Wydział rozbił na swych posiedzeniach 63 prac, z których 55 przyjął do swych publikacyj.

Do zakresu matematyki należą cztery prace, a mianowicie p. St. Kępińskiego: „Całkowanie równania

$$\frac{\partial^2 j}{\partial \xi^2} - \frac{1}{\xi} \frac{\partial j}{\partial t} = 0;$$

p. W. Stekłowa: „Dodatek do rozprawy o teorii szeregów trygonometrycznych“ pomieszczony w biuletynie; p. A. Denizota: „Teoria ruchu względnego oraz jej zastosowanie do doświadczeń z wahadłem Foucaulta i do zagadnienia o ruchu ciała na powierzchni obracającej się ziemi“ oraz członka M. P. Rudzkiego: „Uwaga o pracy p. Denizota p. t.: „Teoria ruchu względnego“.

Z fizyki matematycznej ogłoszono jedną tylko pracę członka S. Zaremby: „Ogólne rozwiązanie zagadnienia Fouriera“.

Dział fizyki wykazuje cztery prace, to jest p. T. Estreichera: „Oznaczenie ciepła parowania tlenu i dwutlenku siarki“; p. M. Smoluchowskiego: „O powstawaniu żył podczas wypływu cieczy“ oraz dwie p. T. Godlewskiego: „O dysocjacji elektrolitów w roztworach alkoholowych“, oraz „Aktyn i jego produktu“.

Prac chemicznych było jedenaście a mianowicie: czł. E. Bandrowskiego z p. A. Prokopeczko: „O działaniu węglowodorów aromatycznych na azoksybenzol w obecności chlorku glinowego“; p. K. Dziewońskiego dwie: 1) „O budowie β -fenylacenaftylmetanu i jego pochodnych, kwasu β -benzyl-naftalowego i kwasu β -benzoyl-naftalowego“, 2) „O trójbenzyldekacyklenie, nowym węglowodorem aromatycznym i dwubenzyldwunaftylentiofenie“; członek L. Marchlewski dał dwie własne prace: 1) „Przy-

puszczalna identyczność cholehematyny i filoerytryny“; 2) Identyczność bilipurpuryny, cholehematyny i filoerytryny“; oraz dwie wykonane z współpracownikami: z p. J. Hetperem: „Studia nad barwikiem krwi, Część II“ i z p. J. Buraczewskim: „Studia nad barwikiem krwi: Część III. Próba syntezy hemopyrrolu i urobiliny“; czł. S. Niementowskiego: „Przyczynek do syntez zapomocą chlorku cynkowego“; tegoż z p. Seifertem: „Nowe dwuchinolyle“; p. S. Opolskiego: „Wpływ światła i ciepła na chlorowanie i bromowanie homologów tiofenu“ i wreszcie p. L. Tochtermanna: „O działaniu chlorku tionylu na tiobenzamid“.

Członek J. Morozewicz przedstawił własną pracę z zakresu mineralogii: „O bekelicie, nowym minerale zawierającym cer, lantan i dydym“.

Geologicznych prac było dwie: p. M. Limanowskiego: „Odkrycie płatu dolnotatrzańskiego w pasmie Czerwonych Wierchów na Gładkiem“, oraz p. K. Wójcika: „Dolny oligocen w Riszkanii koło Użoka“.

Członek J. Rostański przedstawił rozprawę ogólnie biologiczną o pochodzeniu gatunków p. t.: „Teorya fizyologiczna różnorodności istot żywych“.

Do zakresu botaniki należy siedm prac to jest: czł. E. Godlewskiego (sen.): „Dalszy przyczynek do znajomości oddychania śródcząsteczkowego roślin“; p. K. Panka: „Mikroby i chemizm kiśnienia barszczu“; dwie prace p. K. Wizego: „Pseudomonas ucrainicus, prątek choroby komośnika buraczanego (*Cleonus punctiventris* Germ.)“ i 2) „Choroby komośnika buraczanego (*Cleonus punctiventris* Germ.), powodowane przez grzyby owadobójcze, z szczególnem uwzględnieniem gatunków nowych“; wre-

szcie czł. Zapałowicz przedstawiał trzy razy kolejno części swojej pracy mającej ogólny tytuł: „Krytyczne uwagi nad florą Galicyi“.

Prac zoologicznych wraz z anatomicznemi i fizyologicznemi jest dwadzieścia cztery, a mianowicie: p. L. Bykowskiego z członkiem J. Nusbaumem: „Dalsze przyczynki do morfologii ryby pasorzytnicznej kostnoszkieletowej *Fierasfer* Cuv.“; p. A. Bochenka: „O systemie nerwowym mięczaków i osłonie“; czł. T. Browicza: „O funkcji wydzielniczej jądra komórki wątrobowej“; p. S. Droby: „Badania nad mieszanem zakażeniem w gruźlicy płuc i nad udziałem w niem beztlenowych mikrobów“; p. A. Drzewiny z p. A. Pettitem: „O hyperplazji tkankowej wywołanej usunięciem śledziony u *Ichthyopsidae*“; p. T. Garbowskiego: „O transplantacji blastomer jeźowców“; p. W. Gądzikiewicza: „Histologiczna budowa serca dziesięcionogich skorupiaków“; p. E. Godlewskiego (jun.): „Doświadczenia nad wpływem systemu nerwowego na regenerację“; czł. K. Hoyera: „O sercach limfatycznych żab“; p. M. Kowalewskiego: „Studia helmintologiczne VIII. O nowym tasiemcu: *Tatria biremis* gen. et sp. nov.“; czł. W. Kulczyńskiego: „Fragmenta arachnologica“ część I i część II; p. M. Krahelskiej: „Zapładnianie odłamków jaj jeźowców i pierwsze okresy ich podziału“; p. S. Lorii: „Badania nad bocznem widzeniem“; p. S. Maziarskiego: „Przyczynek do nauki o stosunku jądra do protoplazmy komórkowej“; p. R. Nitscha: „Doświadczenia z jadem laboratoryjnym wścieklizny“ część pierwsza i druga; czł. J. Nusbaum wspólnie z p. L. Bykowskim: „Przyczynki do morfologii ryby pasorzytnicznej kostnoszkieletowej rodz. *Fierasfer* Cuv.“; oraz własną

pracę czł. Nusbauma: „O regeneracyach kilku wieloszczetów (Polychaeta) sztucznie zranionych“; pani K. Reis: „Przyczynek do morfologii kostek Webera i pęcherza pławnego sumowatych“; p. A. Wrzóska: „Badania nad przechodzeniem mikrobów ze krwi do żółci w warunkach prawidłowych“; czł. M. Siedleckiego: „O znaczeniu karyosomu“ wreszcie p. J. Stacha: „Spostrzeżenia nad zmianą uzębienia i powstawania zębów trzonowych u ssawców.“

Komisya fizyograficzna wydała tom 38-my Sprawozdań, zawierający przegląd czynności Komisji w latach 1902 i 1903, tudzież materyały do fizyografii kraju zebrane przez Sekcyę meteorologiczną (w latach 1902 i 1903) i zoologiczną. Z Atlasu geologicznego Galicyi wydano zeszyty 15-ty i 16-ty; pierwszy z nich obejmuje wykonane przez p. Radcę M. Łomnickiego mapy: Chwałowice, Tarnobrzeg, Nisko i Rozwadow (łącznie z przyległą częścią mapy Janów i Biłgoraj), Szczucin i Nowe Miasto Korczyn, Mielec i Majdan, Uście Solne, Tarnów i Dąbrowa; drugi, wykonany przez p. Prof. Dra W. Friedberga składa się z map trzech: Rudnik i Raniżów, Ropeczyce i Dębica, Rzeszów i Łańcut. Z tegoż Atlasu są w druku trzy dalsze zeszyty, mianowicie: 17-ty, zawierać mający mapę Skole p. Prof. Dra Zuberera, 18-ty, złożony z trzech map p. Prof. J. Łomnickiego: Stanisławów, Kołomyja, Śniatyn, 19-ty z mapą Sambora, wykonaną przez p. Prof. Dra W. Friedberga. Do wydania w Atlasie geologicznym przygotowano mapy: Drohobycz, wykonaną przez pp. Prof. Dra W. Szajnochę i Dra J. Grzybowskiego, tudzież Dobromil, opracowaną przez p. Prof. Dra T. Wiśniowskiego.

Sekcja meteorologiczna otrzymywała spostrzeżenia z 22-ch stacyj; z dawniejszych stacyj upadły cztery, mianowicie w Tarnopolu (z powodu śmierci nieodżałowanego śp. Prof. Władysława Satkego), w Sanoku, Delatynie i Zakopanem; przybyła natomiast nowa stacya w Krośnie (obserwator Dyrektor gimnazyalny, p. Brzostowicz). Opracowaniem i przygotowaniem do druku nadesłanych zapisek meteorologicznych zajmował się p. W. Dziewulski, asystent obserwatorium astronomicznego. Do wydania w Sprawozdaniach Komisji otrzymała Sekcja prace pp. Prof. Dra A. Witkowskiego, Prof. Dra M. Rudzkiego i Prof. Waśniowskiego. — P. Inż. S. Stobiecki wyznaczył zapomocą niwelacyi wzniesienie barometru na stacyi meteorologicznej w Krynicy.

Z polecenia Sekcyi zoologicznej zajmowali się badaniami fauny krajowej pp. J. Dziędzielewicz, M. Rybiński i F. Schille. P. Dziędzielewicz uzupełniał swoje poszukiwania neuropterologiczne w okolicach Lwowa i Mikuliczyna, zwiedził też przelotnie pasmo Czarnej Hory od Howerli po Turkuł, gdzie przy dokładniejszym badaniu znajdują się niewątpliwie gatunki owadów siatko-skrzydłych nietylko nieznane z Galicyi, ale i nie opisane dotąd wcale. P. M. Rybiński zbierał przez dwa miesiące chrząszcze w Puszczy Niepołomskiej; wyjątkowa posucha zeszłoroczna była powodem, że rezultat tych poszukiwań wypadł mniej obfity, niż się tego spodziewać należało. Ciężka choroba, w którą popadł p. Rybiński z początkiem bieżącego roku i której wreszcie uległ w marcu, nie pozwoliła mu opracować w zupełności zebranych materyałów; zostały one wraz z chrząszczami zebranymi poprzednio przez p. Rybińskiego na

Czarnej Horze, złożone w muzeum Komisji fizyograficznej. P. F. Schille prowadził w Rytrze dalej badania motyli i przylżeńców, a obok tego zajął się zupełnie u nas dotąd zaniedbanym działem szczeciogonków; pracę tę, mozolną, wykończy p. Schille w bieżącym roku. — Do wydania w Sprawozdaniach Komisji otrzymała Sekcja cztery prace, wykonane po części bez pomocy z jej strony, mianowicie p. Radey M. Łomnickiego: „Wykaz szarańczaków z okolicy Lwowa“, „Szarańczaki nowe dla fauny galicyjskiej“ i „Fauna Lwowa i okolicy: Chrząszcze, część 3-cia“, tudzież p. Dra E. Niezabitowskiego: „Materiały do zooecidiologii Galicyi“. P. Prof. Dr. M. Kowalewski uzupełnił swój złożony dawniej w muzeum zbiór robaków pasorzytnych 25 nowymi gatunkami.

Sekcja botaniczna użyła przyznanego jej przez Komisję zasiłku na dalsze przygotowania do napisania Flory roślin naczyniowych Polski, zakupiła mianowicie od Związku wymiany roślin w Dorpacie 424 gatunków roślin z Polski i przyległych krajów Rosyi, a od p. P. Schulzego w Berlinie 774 gatunków z W. Ks. Poznańskiego, Śląska i Prus Królewskich; do biblioteki podręcznej nabyto dalsze ciągi zakupionych poprzednio książek i cztery nowe florystyczne dzieła. Za pośrednictwem „Wszechświata“ wystosowała Sekcja odezwę do botaników polskich z prośbą o zasilanie zielnika Komisji fizyograficznej okazami roślin polskich, ze względu na zamierzone wydanie Flory polskiej. Skutkiem tej odezwy ofiarował Komisji p. Dr. Władysław Dybowski w Niałkowie cały swój zielnik, nadto spodziewa się Sekcja, że również od p. Karola Karpowicza w Muchówce otrzyma zielnik roślin powiatu nowogrodzkiego. — W muzeum

Komisji prowadził p. Dr. H. Zapałowicz dalej rozpoczętą w roku zeszłym rewizję oznaczeń w zielniku krajowym, a rezultaty swej pracy p. t.: „Krytyczny przegląd roślinności Galicyi“ złożył Wydziałowi matematyczno-przyrodniczemu Akademii.

Sekcja geologiczna poleciła badania pp. Prof. Drowi W. Friedbergowi i M. Limanowskiemu. Pierwszy z nich zwiedził prawie wszystkie miejscowości Galicyi zachodniej, w których znaleziono miocen młodszy, a nadto kilka okolic, w których tej samej formacyi spodziewać się było można. W przeważnej części zwiedzonych miejscowości znalazł p. Friedberg skamieliny, których opracowanie doprowadzi do dokładniejszego, niż dotąd, poznania wieku i charakteru wymienionych warstw. Przeszkody nie dające się usunąć, nie pozwoliły p. M. Limanowskiemu rozpocząć dość wcześnie poleconych mu przez Sekcję badań w Tatrach, przeważnie natury tektonicznej. Pracę swoją ukończy p. Limanowski i zda z niej sprawę Sekcyi w roku bieżącym. — Jako rezultat badań podjętych dawniej z polecenia Sekcyi geologicznej, otrzymała Komisya fizyograficzna od p. Prof. Dra T. Wiśniowskiego mapę geologiczną Dobromila, przeznaczoną do wydania w Atlasie geologicznym Galicyi. P. Dr. W. Teisseyre ukończył również rewizję swoich map geologicznych: Rohatyn, Komarno i Rudki, Bóbrka i Mikołajów, Przemyślany, Żydaczów i Stryj, Halicz i Kałusz, i mapy te przyrzekł złożyć, gotowe do druku, w najbliższym czasie. — Od Wydziału krajowego otrzymała Sekcja do wydania w Atlasie geologicznym Galicyi mapę Drohobycza, wykonaną przez pp. Prof. Dra W. Szajnochę i Dra J. Grzybowskiego; w tek-

scie do tej mapy znajdzie miejsce geologiczna monografia Borysławia, napisana przez p. Dra Grzybowskiego. — Ze zbiorów paleontologicznych, będących własnością Akademii Umiejętności, zostały w roku ubiegłym opracowane: zbiór z formacji dewońskiej W. Ks. Krakowskiego przez p. Prof. Dra Güricha we Wrocławiu i materiały mioceneskie z Sobowa i Miechocina przez p. Prof. Dra W. Friedberga we Lwowie. P. Prof. Drowi J. Siemiradzkiemu we Lwowie oddała Sekcyja do opracowania, na jego życzenie, materiały paleontologiczne sylurskie z Podola, p. W. Kuźniarowi zaś zbiór nummulitów tatrzańskich.

W Sekcyi rolniczej zajmował się p. K. Mościcki opracowaniem materiału pedologicznego, dotyczącego się gleb w okolicach na północ od Jarosławia położonych; opisał on 360 profilów i wykonał 40 mechanicznych, a 20 chemicznych analiz gleb. Pod kierunkiem p. Prof. Dra S. Jentysa wykonano szereg rozbiórów gleb, których rezultaty ogłoszone zostaną w Sprawozdaniach Komisji fizyograficznej, gdy z materiałów tych złożą się zaokrąglona całość. P. Prof. Miczyński zajęty był wykończeniem swoich badań nad geologią rolniczą okolic Lubaczowa i Oleszyc. — W dziale fizyografii leśnej przeprowadzono pod kierunkiem p. Radcy A. Nowickiego dochodzenia wydatności drzewostanów na 24-ch rębach w powiatach tarnowskim i pilzeńskim. Na mapie leśnej Galicyi oznaczono dzielnice buka i kosodrzewu w Beskidzie zachodnim. — Pod kierunkiem p. Inspektora S. Udzieli 13 obserwatorów zbierało w Galicyi zachodniej spostrzeżenia fytofenologiczne, dotyczące się pory kwitnienia drzew owocowych. Rewizyą i uzupełnianiem zebra-

nego przez siebie dawniej materyału do statystyki drzewostanu owocowego w W. Ks. Krakowskiem zajmował się p. Dr. S. Goliński.

Do muzeum Komisji fizyograficznej przybyły, oprócz wyżej wymienionych zbiorów złożonych przez współpracowników Komisji lub zakupionych, zbiory lub okazy zwierząt, roślin, minerałów lub skamielin, podarowane przez pp. Prof. R. Gutwińskiego, Radcę M. Łomnickiego we Lwowie, Dra E. Niezabitowskiego, F. Schillego w Rytrze, W. Sieroszewskiego w Warszawie Inż. S. Stobieckiego, Dra J. Trzebińskiego w Śmile, Insp. S. Udziele, Prof. Dra E. Wołoszczaka we Lwowie, tudzież książki złożone w darze przez Radcę Dra F. Chłapowskiego w Poznaniu, J. Paczoskiego w Chersonie, F. Piestraka w Dolinie, Dr. E. Romera we Lwowie, Dra J. Wimuta w Kaczkorówce pod Chersonem, c. k. Biuro hydrograficzne w Wiedniu, c. k. Obserwatorium astronomiczne w Krakowie i Krajowe Towarzystwo Rybackie w Krakowie. — Od p. Janusza Niedziałkowskiego w Krakowie otrzymała Komisja oświadczenie, iż tenże cały swój zbiór geologiczny przeznaczył na dar dla Komisji fizyograficznej. Na własność muzeum zbiór p. Niedziałkowskiego przejdzie po jego śmierci.

W muzeum Komisji p. M. Rybiński przygotował dalszą część zbioru koleopterologicznego ś. p. Prof. A. Wagi do opracowania i oznaczył, na życzenie Sekcji zoologicznej, pewną ilość chrząszczów zebranych przez p. S. Stobieckiego. P. Prof. J. Śnieżek pracował w dalszym ciągu nad uporządkowaniem zbioru błonkówek śp. O. Radoszkowskiego; p. Dr. E. Niezabitowski zajmował się konserwacją i urządzeniem zbiorów Krajo-

wego Towarzystwa rybackiego, deponowanych w muzeum Komisji. P. S. Stobiecki brał udział w dalszem spisywaniu biblioteki Komisji. Z większych prac muzealnych, mających na celu uporządkowanie i urządzenie zbiorów, zasługują na wzmiankę: ułożenie przeważnej części materyałów geologicznych z trzeciorzędu podolskiego, opatrywanie znakami muzealnymi roślin w zielniku krajowym, które doprowadzono do $\frac{3}{4}$, i spisywanie katalogu kartkowego tychże roślin, wykonane w $\frac{9}{10}$. Oprócz wyżej wymienionych zajmowali się pracami muzealnymi: zastępca kustosa, p. Prof. W. Kulczyński, stypendyści Akademii Umiej., pp. I. Łukasik, A. Lasson i F. Mieszkowski, wreszcie p. H. Pruszyńska i p. B. Siekierski.

Komisja antropologiczna otrzymała do działu czysto-antropologicznego 2 prace Dra Juliana Talko-Hryncewicz p. t.: „Mieszkańcy Wilna z drugiej połowy XVI i początków XVII stulecia“, oraz „Muślimowie czyli t. zw. Tatarzy litewscy, zarys antropologo-etnologiczny“.

W dziale archeologii przedhistorycznej prowadzili pp. Maryan Wawrzeniecki i Szczesny Jastrzębowski dalsze poszukiwania archeologiczne na obszarze Królestwa Polskiego, a mianowicie w gubernii Radomskiej, Kieleckiej i Piotrkowskiej i złożyli z nich Komisji szczegółowe sprawozdanie na piśmie, które dostarczyło wiele nowego i ważnego materyału naukowego.

Również Dr. Włodz. Demetrykiewicz składał na posiedzeniach Komisji sprawozdania z swoich ostatnich badań archeologicznych w Miechowskim a mianowicie: poszukiwania archeologiczne dokonane w Stradowie po-

zwoliły stwierdzić, że tamtejsze ogromne a dotąd archeologicznie zagadkowe grodzisko z wałami ziemnymi i żuźłowymi, pochodzi z ostatniej najmłodszej epoki przedhistorycznej na przełomie ku czasom historycznym. Równocześnie jednak na podstawie wykopalisk grobów szkieletowych z ceramiką neolityczną oraz grobów ciałopalnych z epoki t. zw. Rzymskiej III wieku po Chr., odkrytych na polach Stradowa, wykazał Dr. Demetrykiewicz, że okolica ta była osiedloną także w dawniejszych okresach przedhistorycznych.

Poszukiwania archeologiczne przedsięwzięte przez Dra Demetrykiewicza na grodzisku zwanem „Zamczyśko“ w Janowickach, oraz na grodzisku zwanem „Kopiec“ we Wrocimowicach, w powiecie Miechowskim, dostarczyły dowodów, że oba te grodziska także odnieść trzeba do epoki wczesnohistorycznej.

Dr. Demetrykiewicz podjął wreszcie wycieczkę do Bileza Złotego w Galicyi wschodniej w celu kontynuowania badań w tamtejszej grocie skalnej zwanej „Wer-teba“, oraz w celu ostatecznego uporządkowania i przewiezienia do Muzeum Akademii Umiejęt. cennych i ważnych wykopalisk odkrytych tamże, poczynwszy od roku 1891, przez Ossowskiego i przez siebie, które obecnie przewiezione do Krakowa w 50-ciu pakach, stanowić będą w Muzeum Akademii zupełnie osobny dział na mocy specjalnej umowy zawartej między Zarządem Akademii a właścicielami Bileza ks. Sapiehami.

Oprócz tego przybyły do Muzeum archeologicznego wykopaliska przywiezione z wycieczek pp. M. Wawrze-nieckiego i Szcz. Jastrzębowski, oraz Dra Demetrykiewicza, a nadto darował ks. Romuald Wiadrowski popiel-

nicę znalezioną we wsi Smrokowie koło Prandocina w Miechowskiem, a p. Eustachy Mirecki wykopaliska rozmaite z okolicy Stradowa, wreszcie pp. Massalscy bardzo piękny kamienny siekieroklin z Lelowie w Miechowskiem.

W dziale etnologicznym na posiedzeniach Komisji p. Seweryn Udziela omawiał „Charakterystykę sprzętów i naczyń w Sądeczyźnie“, ilustrując wykład rysunkami i malowidłami zestawionemi na 22 tablicach, a p. Roman Zawiliński: „Użycie fonografu do badań etnograficznych i językowych“ odtwarzając fonografem oracyę družby weselnego i pieśni ludowe z Podhala.

Dział ten otrzymał dwie prace a mianowicie:

P. Felicja Koskowna nadesłała: „Przysłowia mało-ruskie i ważniejsze a często używane wyrażenia, zebrane w Krzysztofówce, w powiecie lipowieckim, w gubernii Kijowskiej“.

P. Jan Świętek przedłożył: „Przeżytki zebrane wśród ludu polskiego w Galicyi od 1901 r. do 1904 r“.

Szczególniejszą uwagę zwróciła Komisya na gromadzenie, należycie opracowanego i przygotowanego do druku materiału do wydawnictwa „Ubiórów ludu polskiego“. Otrzymała też Komisya od p. Heleny Morozewiczowej rękopis: „Ubiory ludowe w powiecie lubartowskim“, obejmujący oprócz tekstu 14 tablic kolorowych, 6 fotografii i mapę. Dr. Bronisław Malewski, zajmujący się od dłuższego czasu badaniem ubiorów ludowych polskich, przyrzekł współpracownictwo swoje na gubernię lubelską, — a p. Stanisław Graeve z Biskupie ofiarował wydawnictwu „Ubiórów ludu polskiego“ 1000 arkuszy z typami ludowymi z Lubelskiego, wyko-

nanych drukiem trójbarwnym według akwarel artysty-malarza p. Kietlicz-Rayckiego, a wydanych własnym nakładem.

Nadto zwróciła Komisya uwagę na budownictwo ludowe na Spiżu i badania w tym kierunku powierzyła p. Feliksowi Taroniemu.

Komisya bibliograficzna w ciągu ubiegłego roku funkcyonowała normalnie, odbywając co miesiąc posiedzenia bieżące, na których członkowie rozpatrywali i klasyfikowali przygotowany materiał bibliograficzny. Materiał ten następnie wydrukowano w postaci czterech kwartalnych zeszytów Katalogu Literatury Naukowej Polskiej, mianowicie zeszyt IV za r. 1903, oraz zeszyty I, II i III za r. 1904; zeszyt IV za r. 1904 znajduje się w druku. Zyskany za pomocą Kat. L. N. P. materiał bibliograficzny był, po odpowiedniej instrukcyom adaptacyi, komunikowany Biuru Centralnemu Katalogu Międzynarodowego w Londynie. W związku z tem będzie interesujące podnieść, że nasza Komisya, jako „Biuro regionalne“ dla Polski, należała do pierwszych, które czynnie wzięły udział w pracy nad Katalogiem międzynarodowym, i że liczba nadesłanych przez Komisję kartek bibliograficznych stawia nas wcale nie na szarym końcu, ale prawie między pierwszymi wśród społeczeństw, które przystąpiły do związku Katalogu międzynarodowego. Oto kilka dat, wyjętych ze Sprawozdania Rady Międzynarodowej, rozesłanego w jesieni zeszłego roku: Z 29 państw, względnie instytucyj, biorących udział w organizacyi Katalogu, przystąpiło do czynności, do daty sprawozdania (23 i 24 Maja r. z.) 25 biur regionalnych: Egipt, Grecya, Hiszpania i Portugalia nie

nadesłały nic. Najpierw zgłosiła się W. Brytania, która już w lutym 1901 przysłała transport kartek katalogowych; z kolei przystąpiły: Holandia, Dania, Japonia Szwecya, Norwegia, Francya, Indye, a na dziewiątem miejscu Polska, która nadesłała pierwszy transport kartek dn. 22 lipca 1901. Niemcy, jako jedenaste, nadesłały pierwszy transport 18 września 1901, tj. w dwa miesiące po nas; z dalszych większych państw były 13-te Włochy, 15-te Węgry, 20-ta Rosya, wreszcie ostatnia 25-ta Austria, która pierwszą przesyłkę nadesłała 10 lipca 1903. Co się tyczy ilości kartek bibliograficznych, to oczywiście nasza literatura nie może rywalizować z państwami potężnymi i bogatymi narodami: tak więc przewyższa naszą literaturę kolejno literatura następujących państw: Niemcy (146,552 kartek nadesłanych do Biura Centralnego), Francya (kartek 46,702), Wielka Brytania (43,484), Stany Zjednoczone (37,688), Rosya (21,071), Włochy (13,473), Austria (6,379); ale z państw nie pierwszorzędných, przewyższa nasze biuro regionalne jedynie tak wysoce kulturalna i materyalnie zamożna Holandia (6,657), która nawet Austrię przewyższyła ilością nadesłanych kartek. Jesteśmy zatem i tu na dziewiątem miejscu z nadesłanemi 3,492 kartkami; po Polsce idą Indye z Cejlonem (2,231), dalej Japonia (2,208) i kolejno Szwajcarya, Węgry, Dania, Szwecya, Wiktorya (Australia), Norwegia itd. Listę zamyka Zachodnia Australia z 16-ma kartkami. Widzimy z tego, że to ogólno-światowe zestawienie statystyczne produkcji naukowej (matematyczno-przyrodniczej) jasno okazuje, że nauka polska mimo trudnych warunków rozwija się pomyślnie, stosunkowo pomyślniej niż w wielu

krajach, gdzie praca w tym kierunku ma większą swobodę i większe ułatwienia, i że w dorobku ogólnoswiatowym literatura nasza stanowi znaczną pozycję, której już ignorować nie wolno.

Z innych spraw dotyczących Komisji, należy podnieść sprawę przeorganizowania jej na „Komisję bibliografii i historii nauk matematyczno-przyrodniczych“. Uchwaliła to Komisja na posiedzeniu administracyjnem w d. 19 maja r. z., a regulamin Komisji, zmodyfikowany odpowiednio do zmienionych jej zadań został potwierdzony przez Wydział Mat.-Przyr., oraz przez Zarząd Akademii. Według tego nowego regulaminu ma zostać utworzona w Komisji sekcja historyczna, której celem ma być praca nad historią nauk matematyczno-przyrodniczych.

Ostatnią z pomiędzy ważniejszych czynności Komisji jest wzięcie udziału w pracach przygotowawczych nad rewizją t. zw. Skorowidzów klasyfikacyjnych. Skorowidze te, ułożone przez Komisję organizującą Katalog międzynarodowy, służą do rozklasyfikowywania materiału bibliograficznego między 17 nauk głównych i między szczegółowe poddziały w tych naukach. Ponieważ w praktyce kilkuletniej okazała się w wielu razach nieodpowiedniość przyjętej pierwotnie klasyfikacji, przeto w lipcu b. r. ma się odbyć zebranie „Konwencji międzynarodowej Katalogu literatury naukowej“, która między innemi będzie obradować nad zmianą dotychczasowego systemu klasyfikacyjnego. Jako substrat do obrad mają służyć opinie, wyrażone przez Biura Regionalne; w celu uzyskania tych opinii zwróciło się Biuro centralne do Biur Regionalnych, a więc i do naszej Ko-

misyi, z prośbą o przysłanie swych uwag. Na posiedzeniu administracyjnem dn. 20 marca b. r. obradowała Komisya Bibliograficzna nad potrzebnymi zmianami i uzupełnieniami Skorowidzów; rezultaty narad spisali referenci poszczególnych działów nauki, a pisma te przesłane zostały Biuru Centralnemu do dalszego zużytkowania.

Biblioteka Akademii. Inwentarz biblioteczny wykazuje obecnie liczbę dzieł: 34 692 (nie licząc zbiorów: Walewskiego, Nrów 12137, i Lubomirskiego, Nrów 807). W roku ubiegłym otrzymała biblioteka książki od 128 dawców; znaczniejsze dary pochodzą: od p. R. Buczyńskiego z Warszawy 53 dzieł w 261 tomach i atlas, od p. M. Ławrowa 20 dzieł w 21 tomach i od p. Wł. Spasowicza 13 dzieł w 46 tomach.

Z czytelní, otwartej od godz. 10—2 i 6—8 wieczorem, korzystało oprócz członków Akademii i współpracowników Komisyj, 285 osób 2662 razy. Na zewnątrz wypożyczono 646 osobom 799 książek.

Praca nad uporządkowaniem i opisaniem rękopisów, doprowadzona w tym roku do Nr. 1500, jest już na ukończeniu i niebawem będzie można rozpocząć druk katalogu. W roku ubiegłym rękopisy były już pracownikom przystępne; 15 osób korzystało z 106 rękopisów. Dział ten wzbogacił p. K. Bołsunowski z Kijowa 2 rękopisami, a X. Tomaszewski z Małogoszczy 4 dyplomatami.

Sprawozdanie Stacyi Naukowej Polskiej w Paryżu za rok 1904. Przystępując do zdania sprawy z działalności Stacyi w roku ubiegłym, należy zaznaczyć przede wszystkim, że, podobnie jak lat poprzednich, staraliśmy się w miarę środków i możliwości odpowiedzieć zadaniu naszemu, to jest zaspakajać potrzeby naukowe miejscowej kolonii polskiej, służyć pośrednictwem i informacjami zarówno uczonym z kraju, jak i cudzoziemcom, którzy się badaniu rzeczy polskich oddają.

O działalności naszej wśród kolonii polskiej w Paryżu zaświadczyć może poniżej umieszczone sprawozdanie z ruchu bibliotecznego, tutaj zaś pozwolimy sobie wymienić nazwiska osób, które w pracach i poszukiwaniach swoich z usług Stacyi korzystały, lub też czas dłuższy na studiach w Bibliotece spędziły: E. Auzou, A. Benedetti, margr. de Castellane, hr. H. de Charencey, S. Dobrzycki, A. Dupré, J. Jarzyński, J. Kallenbach, S. Kętrzyński, Z. Kirkorowa, A. Kraushar, A. Kurpiel, hr. de Lignieris, M. Mann, hr. Marquiset, L. Meyet, M. Micewiczówna, J. Molk, S. Noskowski, margr. de Persan, P. Pierling, Z. Przesmycki, M. Rozenband, D. Roche, Sarah Bernhardt (teatr), K. Stołyhwo, M. Szarota, H. Wańkowiczowa, F. Warrain, G. Yakschitch i inni.

W dniu 3-im maja odbyło się doroczne posiedzenie publiczne Stacyi, na które przybył delegowany umyślnie członek Akademii, prof. Kazimierz Morawski. Przewodniczył zebraniu, w zastępstwie nieobecnego prezesa, p. Teodora Jełowickiego, p. Józef Rusteyko, członek i podskarbi Komitetu bibliotecznego. Po sprawozdaniu z działalności Stacyi za rok poprzedni (1903), odczyta-

nem przez p. Władysława Mickiewicza (p. Rocznik Akademii za r. 1903/4 str. 110—115), prof. Morawski wygłosił odczyt o „Cudzoziemcach na Uniwersytecie Jagiellońskim“. Uczony krakowski przedstawił w krótkim zarysie dzieje naszej Almae Matris w w. XV i XVI-ym, podkreślił jej ówczesny charakter kosmopolityczny, zwołna się pod wpływem otoczenia zmieniający, zatrzymał się chwilę nad składem stanu profesorskiego, by przejść następnie do charakterystyki uczniów, którzy z całej Europy tłumnie do Krakowa dążyli. Kraje z których przybywali, stosunek liczebny pojedynczych narodowości, warunki i sposób życia, jakie w grodzie Jagiellońskim pędzili, — wypełniły resztę odczytu.

Po odczycie licznie zgromadzona publiczność połączyła się do sali Mickiewiczowskiej, by przy sposobności obejrzeć pamiątki po Wieszczu naszym.

W dniu 23-im maja odbyło się w Montmorency doroczne nabożeństwo żałobne za dusze Niemcewicza i Kniaziewicza, urządzone staraniem Stacyi. Mszę św. odprawił ks. Postawka, kapelan Misji Polskiej w Paryżu, kazanie w języku francuskim wygłosił ks. Mathieu, Oratoryanin. Około trzysta osób wzięło udział w tej tradycyjnej pielgrzymce do grobów polskich na obczyźnie, przyczem wskutek starań Stacyi zarząd Kolei północnej obniżył cenę biletów do połowy.

W miesiącu wrześniu, Stacya przedstawiła dwu kandydatów do stypendyum im. Faucher na Wydziale medycznym Uniwersytetu Paryskiego, obu z pomyślnym skutkiem.

Trzydziestu ośmiu osobom ułatwiono w ciągu roku wstęp do Biblioteki narodowej w Paryżu.

Listów w sprawach Stacyi i Biblioteki wysłano ogółem 178.

Obrót pieniężny w kasie podręcznej Stacyi wynosił w dochodach 5972 fr. 15 cent. (o fr. 344·10, mniej niż w roku poprzednim), powstała z pozycyj następujących: 1) pozostałość kasowa — 183·25, złożone przez Podskarbiego z ogólnych dochodów Stacyi — 5623·55, dary różnych osób — 40·40, ze sprzedaży dubletów — 47·50, zwrócone przez osoby trzecie — 72·55.

Wydatki wyniosły ogółem frank. 5942·50 (mniej o 190·60, niż w r. 1903-im). Pojedyncze pozycye przedstawiają się jak następuje: A) pensye urzędników — 4434·00; B) zakup książek, rycin i autografów — 256·45; C) porządki biblioteczne: 1) oprawy książek — 126·00, oprawy czasopism, autografów i rycin — 240·05, 3) druki — 87·00, 4) porto książek i czasopism — 80·35, 5) przybory biurowe — 37·90, 6) korespondencya — 36·35; razem — 607·65, D) porządki domowe: 1) opał — 122·40, 2) ubezpieczenie — 95·10, 3) różne — 101·10, razem — 318·60; E) ciężary Stacyi: 1) obchody (3-go i 23-go maja) — 162·10, 2) utrzymanie grobów — 45·10, razem — 207·20; F) zapłacono za osoby trzecie — 101·10; G) drobne wydatki — 17·50. Pozostało na rok 1905 — fr. 29·65.

Ruch czytelników w Bibliotece w ciągu roku sprawozdawczego w zestawieniu z takimże ruchem w r. 1903, uwidoczniony jest na tablicy pomieszczonej na str. nast.

Razem przeto w ciągu roku 1904-go było: dni otwarcia Biblioteki — 258 (o 2 więcej niż w roku poprzednim), osób czytających na miejscu — 1268 (o 164 więcej), biorących książki do domu — 894 (o 90 więcej);

Miesiące	Dni	Osób czytających		Książek udzielono	
		na miejscu	w domu	na miejscu	do domu
Styczeń	25 (23)	115 (115)	22 (26)	187 (189)	37 (41)
Luty	22 (21)	124 (149)	25 (21)	189 (315)	42 (28)
Marzec	25 (24)	161 (131)	37 (23)	283 (242)	78 (38)
Kwiecień	18 (17)	78 (72)	16 (12)	151 (132)	36 (23)
Maj	22 (23)	82 (83)	25 (18)	145 (171)	56 (27)
Czerwiec	26 (25)	83 (101)	24 (17)	182 (247)	37 (33)
Lipiec	25 (26)	64 (100)	30 (21)	188 (257)	72 (46)
Sierpień		B i b l i o t e k a z a m k n i ę t a			
Wrzesień	27 (26)	137 (87)	25 (10)	266 (234)	50 (17)
Październik	26 (27)	142 (102)	26 (20)	249 (197)	48 (28)
Listopad	23 (24)	181 (95)	35 (21)	273 (243)	70 (42)
Grudzień	19 (20)	101 (79)	29 (15)	174 (162)	48 (33)
Razem	258 (256)	1268 (1104)	294 (204)	2287 (2389)	574 (356)

książek udzielonych na miejscu — 2287 (o 102 mniej), do domu — 574 (o 211 więcej). Wogóle zaś osób korzy; stających ze zbiorów było — 1562 (o 254 więcej); książek zaś udzielono — 2861 (o 116 więcej). Nie uwzględniono tutaj ostatnich zeszytów czasopism rozłożonych na stole, i stu kilkudziesięciu tomów dzieł pomocniczych ustawionych w oddzielnej szafie i oddanych do rozporządzenia publiczności.

Wykaz powyższy świadczy, że liczba osób, które Stacya obsługuje, zwiększa się ciągle powoli, pomimo trudnych warunków i skromnych nader środków, jakimi instytucya nasza rozporządza, i co najważniejsze, pomimo braku nowości literackich. Księgarze i wydawcy polscy zapomnieli prawie zupełnie o istnieniu Stacyi dopiero osobiste starania p. Władysława Mickiewicza podczas jego pobytu w Krakowie i Lwowie w końcu roku, sprawiły, że kilka firm wydawniczych przysłało część swoich nakładów z lat ostatnich. Dary te jednak, jako zaciągnięte do inwentarza już po N. Roku, będą wymienione dopiero w przyszłym sprawozdaniu.

W roku sprawozdawczym inwentarz biblioteczny powiększył się o 475 pozycyj, z tego 403 z daru osób prywatnych i instytucyj (oprócz dubletów i dalszych ciągów), drogą zaś kupna przybyło dzieł i druków różnych — 72, głównie wydawnictw emigracyjnych lub francuskich o rzeczach polskich, na których kompletowanie nacisk główny kładziemy.

Do Akademii Umiejętności w Krakowie (11 dzieł), Akademii Rumuńskiej w Bukareszcie (9 dz.), Maticy Serbskiej w Nowym Sadzie (5 dz.), które nam stale wydawnictwa swoje nadsyłają, przybyła obecnie Akademia

Serbska w Belgradzie (5 dzieł) i Towarzystwo dla popierania nauki polskiej we Lwowie (5 dz.). Od obu tych instytucyj Stacya otrzymała zawiadomienie, że postanowiły stale przysyłać swoje nakłady do Paryża.

Po za tem lista ofiarodawców składa się z osób następujących: p. Dyonizy Zaleski — dzieł różnych — 65; p. Władysław Mickiewicz — 50, p. Marya Ruczowa — 49; p. F. Lewentalowa — dzieł 28 z nakładów ś. p. męża swego; Koło Młodzieży w Paryżu — 24 i różne czasopisma; p. Kaz. Wojnicki — 23; p. Jan Malewski — 19; Zakład im. Ossolińskich — 14; p. B. Sidoratzky i A. ks. Wiszniewski — po 7; Spółka Nakładowa „Książka“ — 6; p. Bol. Łopaciński i p. Straszewicz-Weisbergerowa — po 5; hr. de Charencey, p. A. Kołaczkowski i p. J. Rusteyko — po 4; Drukarnia W. L. Anczyca, p. J. Dygatówna i p. S. Rundstein — po 3; p. S. Brykczyński, p. W. Cieszkowski, p. E. Korytko, p. J. Korzeniewski, p. B. Kozakiewicz, p. J. Mickiewicz, margr. de Persan, ks. J. Siemieński i p. S. Sokołowski — po 2; pp. E. Auzou, J. Chełmiński, J. Chociszewski, A. Curti, W. ks. Czartoryski, J. Czempiński, Czytelnia Akademicka we Lwowie, S. Dąbrowski, J. Fiszer, B. Gembarszewski, F. Hoesik, W. Janowski, J. Kallenbach, W. Kania, S. Koch, A. Kraushar, Kronika Rodzinna, M. Lewy, M. Mann, S. Myszyńska, Przedświt, P. Raveggi, A. Schurr, A. Skalkowski, Smithsonian Institution, E. Soyez. Spójnia, F. Starzewski, Szkoła Polska w Paryżu, Uniwersytet ludowy w Krakowie — po jednym.

Czasopism Biblioteka otrzymywała ogółem 54, z tego 42 polskie, 7 francuskich, 2 czeskie, 2 angielskie i 1 serbskie, w tem codziennych 9, tygodniowych — 12.

dwutygodn. — 2, miesięcznych — 22, dwumies. — 2, kwartalnych — 3, i nieperyodycznych — 4. Są to czasopisma następujące: *Pro Armenia*, Biblioteka Warszawska, Biuletyn dzieło Miłosierdzia chrześcijańskiego, Bulletin Intern. de l'Academie de Cracovie, Bulletin Polonais, Chimera, *Chorał*, *le Courrier Européen*, Czas, *Czytelnia dla wszystkich*, Dziennik Poznański, l'Européen, *Fotograf Warszawski*, *Gazeta Handlowa*, *Gazeta Ludowa*, *Gazeta Lwowska*, *Gazeta Polska*, *Gazeta Polska w Chicago*, *Goniec Poranny i Wieczorny*, Kraj, Kronika Rodzinna. Książka, Kuryerek zakordonowy, Kurjer Warszawski, Kwartalnik historyczny, Letopis Matice Srpske, Ogniwo, Pamiętnik literacki, Polak, Poradnik językowy, Prawda, Przedświt, Przegląd filozoficzny, Przegląd lekarski, Przegląd polski, Przegląd Wszechpolski, Przewodnik bibliograficzny, Przewodnik naukowy i literacki, la Revue du Bien, Robotnik, Słowansky Přehled, Słowo, *Słowo Polskie*, Sprawozdanie Akademii Umiej. w Krakowie, Światło, *Sztuka*, Teka, la Vie Cosmopolite, *Volna Tribuna*, Wiadomości matematyczne, Wiadomości Salezyjańskie, the Weekly People, the Worker, Zgoda.

Tytuły *kursywą* oznaczają czasopisma, które były w roku sprawozdawczym; ubyły natomiast: *Gazeta Brazylijska*, Pamiętnik Towarzystwa lekarskiego Warszawskiego, Praca i Wisła.

Dary w gotówce na rzecz Biblioteki, wciągnięte do ogólnych funduszków Stacyi, złożyli: p. Meysztowiczowa — fr. 6.40, p. Stan. Noskowski — fr. 10.00 i p. Ignacy Paderewski — fr. 24.00

Zarząd Stacyi poczuwa się do miłego dlań obowiązku złożenia na tem miejscu gorącego podziękowa-

nia wszystkim wyżej wymienionym osobom za ich do-
wody pamięci o naszej instytucji.

W Muzeum Mickiewiczowskiem, drugi rok istnienia
obecnie liczącem, zajmowano się w dalszym ciągu spi-
sywaniem systematycznego Katalogu i uzupełnianiem
posiadanych zbiorów drogą zakupną lub zamiany. Nie
przystają też, choć zwolna, przybywać dary w naturze.
W ten sposób inwentarz muzealny powiększył się o 41
darów, pochodzących od osób następujących: p. H. Al-
tenberg i p. J. Korzeniowski — po 7 dzieł; p. D. Śliwi-
cki — 5; p. J. Lorentowicz, p. A. Maryański, p. K.
Woźnicki i p. T. Żuk-Skarszewski — po 4; p. W. Belza,
p. M. Gorecka, p. J. Łoś i p. J. Malewski — po 3; p. W.
Cichowiczówna, p. A. Krechowicki, p. Z. Wasilewski i p.
M. Wolska — po 2; a p. A. Begey, p. J. Dygatówna,
p. L. Grelińska, p. T. Grabowski, p. S. Koch, p. M. Kar-
łowicz, Muzeum Rapperswylskie, Muzeum Lubomirskich,
p. A. Neumanowa, p. A. Nyari, Nove Česke Revue, tow.
młod. „Ogniwo“, p. E. Pawłowicz, p. J. Rusteyko, p. J.
Suszyński, p. W. Strzembosz, p. D. Zaleski — po je-
dnem.

Z bogatego zbioru autografów, jakie Muzeum po-
siada, wyjęto cały szereg ciekawych listów różnych wy-
bitnych osobistości, tak polskich jak i cudzoziemskich
(głównie francuskich), pisanych do poety, lub o nim, i te
rozwieszono za szkłem na ścianach; ułatwia to zwiedza-
jącym Muzeum cudzoziemcom, nie zawsze rzeczy pol-
skich świadomym, oryentowanie się w epoce i otoczeniu,
w jakich wieszcz nasz przebywał.

Ze względów technicznych na zwiedzanie Muzeum
przeznaczono jeden dzień w tygodniu — czwartkowy,

w praktyce jednak i we wszystkie inne dni, gdy Biblioteka jest otwarta, Muzeum można zwiedzić. W ciągu roku zwiedziło Muzeum osób przeszło dwieście, nie rachując zbiorowych oględzin po posiedzeniu w dniu 3-cim maja.

DODATEK DO SPRAWOZDANIA.

Wydawnictwa Akademii Umiejętności

od 1 maja 1904 do 30 kwietnia 1905.

I. Wydział filologiczny.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Ser. II. Tom XXIV. Ogólnego zbioru tom 39; 8-o, str. 368. Cena 7 kor. 50 hal.

Treść: M. Kawczyński: Amor i Psyche w poezyi starofrancuskiej. II. Pieśni o rycerzu z łabędziem w połączeniu z cyklem poematów odnoszących się do pierwszej krucjaty. Część pierwsza: La chanson d'Antioche, Les chétifs, La conquête de Jérusalem. Część druga: La chanson du chevalier au Cygne et de Godefroid de Bouillon (str. 1—296). — S. Schneider: Rzut oka na dzieje orfiki w starożytności i w nowszych czasach (str. 297—335). — L. Sternbach: Spicilegium Prodrômeum (str. 336—368).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Ser. II. Tom. XXV. Ogólnego zbioru tom 40; 8-o, 1 tabl., str. 386. Cena 8 kor.

Treść: W. Vondrak: Zachodnio-europejskie postanowienia pokutne w języku cerkiewno-słowiańskim (str. 1—67). — J. Baudouin de Courtenay: Próba uzasadnienia samoistności zjawisk psychicznych na podstawie faktów językowych (str. 68—93). — J. Łoś: Funkcje narzędnika w języku polskim (str. 94—154). — K. Heck: Uwagi krytyczne nad najstarszymi tekstami i kompo-

zycyą pieśni Bogurodzica (1 tabl.) (str. 152—196). — A. Chmiel: Uwagi archiwalno-paleograficzne nad pieśnią Bogurodzica w rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej nr. 1619 (str. 197—208). — J. Rostański: Prowincjonalne, polskie nazwy roślin XVIII w., z Prus Książęcych, głównie z rękopisu Andrzeja Helwinga (str. 209—238). — A. Brückner: Apokryfy średniowieczne. Część druga (str. 239—323). — K. Heck: Kto jest autorem Roksolanek pod imieniem Szymona Zimorowicza wydanych? (str. 324—386).

Materiały i prace Komisji językowej Akademii Umiejętności, tom I, zeszyt 3, 8-o, str. 313—569. Cena 5 kor.

Treść: K. E. Muka: Szczątki języka połabskiego Wendów Lüneburskich. Zebrane i opracowane w latach 1901—1902.

Biblioteka pisarzy polskich. Nr. 41; 8-o, str. 58. Cena 60 hal.

Treść: Piotra Baryki z chłopa król. Komedia dworska (1637r.) wydał Ludwik Bernacki.

II. Wydział historyczno-filozoficzny.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny. Ser. II. Tom XXII. Ogólnego zbioru tom 47; 8-o, 1 mapa i 6 ryc., str. 428. Cena 9 kor.

Treść: A. Prochaska: Hołdy Mazowieckie 1386—1430 (str. 1—56). — A. Kłodziński: Rokowania polsko-brandenburskie w roku 1329 (str. 57—124). — Wł. Abraham: Udział Polski w Soborze Pizańskim (r. 1409) (str. 125—157). — K. Potkański: Studya nad XIV wiekiem. Nr. VIII. Zajęcie Wielkopolski (Rok 1313 i 1314) (str. 158—171). — Fr. Bujak: Studya nad osadnictwem Małopolski. Część I. (mapa i 6 ryc.) (str. 172—438).

L. Finkel: Bibliografia historii polskiej — wspólnie z Drem Henrykiem Sawczyńskim i członkami Kółka historycznego uczniów Uniwersytetu lwowskiego, zebrał i ułożył Cz. III. zeszyt II. zawiera „Dodatek I“ (Uzu-

pełnienia po koniec roku 1900. — Dodatki i sprostowania). 8-o, stron 1417—1671. Cena 7 kor. 50 hal.

III. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział matematyczno-przyrodniczy. Serya III, tom 3, dział A. Ogólnego zbioru tom 43, dział A. Nauki matematyczno-fizyczne. 8-o, str. 616, 2 tabl. i 6 rycin w tekście. Cena 13 kor.

Treść: Br. Pawlewski: O działaniu chlorku tionyłu na oksymy i własnościach kamferonitrylu (str. 1—7). — C. Russjan: Kilka twierdzeń z teorii wyznaczników (str. 8—13). — S. Zaremba: Uwagi o pracach prof. Natansona nad teorią tarcia wewnętrznego (str. 14—21). — K. Dziewoński: O dekaroklenie (trójnaftylenbenzolu) nowym węglowodorem i czerwonym związku siarkowym dwunaftylientiofenem (str. 22—38). — S. Zaremba: O metodach średniej arytmetycznej Neumanna i Robina w przypadku, gdy ograniczenie nie jest spójne (str. 39—70). — M. Smoluchowski: O zjawiskach aerodynamicznych i połączonych z nimi objawach cieplnych (str. 71—109). — M. Smoluchowski: Przyczynek do teorii endosmozy elektrycznej i kilku zjawisk pokrewnych (str. 110—127). — R. Załoziecki: O nitrowaniu niżej wrzących frakcyj ropy galicyjskiej (str. 128—137). — Br. Pawlewski: Bezpośrednia synteza α -fenylobenzimidazolu (str. 138—141). — K. Olszewski: Nowy przyrząd do skraplania wodoru (1 ryc.) (str. 142—147). — J. Puzyna: O sumach nieskończenie wielu szeregów potęgowych i o twierdzeniu Mittag-Lefflera z teorii funkcji (str. 148—178). — W. Natanson: O zastosowaniu równań Lagrangea z teorii tarcia wewnętrznego (str. 148—178). — W. Natanson: O stopniu przybliżenia pewnych równań z teorii tarcia wewnętrznego (str. 195—222). — S. Zaremba: O pewnem uogólnieniu klasycznej teorii tarcia wewnętrznego (str. 223—246). — S. Zaremba: O pewnem zagadnieniu hydrodynamiki będącem w związku ze zjawiskiem podwójnego załamania w cieczach odkształcanych i rozbiór pracy prof. Na-

tansona o tym przedmiocie (str. 247—266). — W. Gorczyński: Badania nad przebiegiem rocznym insolacji (str. 267—350). — C. Russjan: Metoda Pfaffa całkowania równań różniczkowych cząstkowych rzędu pierwszego. Część I. (str. 351—396). — K. Reutt i Br. Pawlewski: O kondensacy oksimów z hydrazynami oraz o własnościach hydrazonów (397—407). — K. Dziewoński: O dekadacyklenie (trójnaftylenbenzolu), nowym węglowodorem aromatycznym i czerwonym związku siarkowym dwunaftylientiofenie (str. 408—418). — W. Satke: Względna wilgotność w Tarnopolu (tabl. I.) (str. 419—434). — L. Marchlewski: Z chemii chlorofilu. O filoerytrynie (tabl. II.) (str. 435—439). — L. Bruner i S. Tołłoczko: O szybkości rozpuszczania się ciał stałych (4 ryc.) (str. 440—481). — S. Zaremba: O pewnej postaci doskonalszej teorii relaksacyi (str. 492—502). — S. Zaremba: Zasada ruchów względnych i równania mechaniki fizycznej (odpowiedź prof. Natansonowi) (str. 503—510). — C. Russjan: Metoda Pfaffa całkowania równań różniczkowych cząstkowych rzędu pierwszego. Część druga (str. 511—576). — J. Kowalski i B. Zdanowski: Nowa metoda mierzenia oporów płynnych i kilka jej zastosowań (1 ryc.) (577—594). — W. Natanson: Uwagi nad teorią zjawiska zluźniania (str. 595—615). — Errata 616.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział matematyczno-przyrodniczy. Serya III, tom 3, dział B. Ogólnego zbioru tom 43, dział B. Nauki biologiczne. 8-o, str. 610, 7 tabl. i 47 ryc. w tekście. Cena 14 koron.

Treść: G. Balicka-Iwanowska. O rozkładzie i odtwarzaniu materij białkowatych u roślin (str. 1—23). — S. Dobrowolski: Flora pochwy fizjologicznej (5 ryc.) (str. 24—105). — J. Brzeziński: Rak drzewny, jego przyczyny i przejawy (23 ryc.) (str. 106—168). — S. Dobrowolski: O cytotoksynie łożyskowej (str. 169—185). — P. Eisenberg: O prawach łączenia się toksyn z antytoksynami (str. 186—193). — M. Kowalewski: Studya helmintologiczne VII (tabl. I-III) (str. 194—218). — W. Friedberg: Zagłębie miocenne Rzeszowa (8 ryc.

i IV tabl.) (str. 219—272). — F. Tondera: Przyczynek do znajomości pochwy skrobiowej (V. tabl.) (str. 273—288). — W. Heinrich: O funkcji błony bębenkowej (3 ryc.) (str. 289—308). — F. Eisenberg: O przystosowaniu się bakterii do sił ochronnych zakażonego ustroju (str. 309—336). — L. K. Gliński: Gruczoły trawienne w górnej części przełyku u człowieka, oraz ich znaczenie (6 ryc.) (str. 337—369). — E. Godlewski: O powstawaniu materij białkowych w roślinie (str. 370—446). — A. Wrzosek: O drogach, które mikroby, w warunkach prawidłowych, przechodzą z przewodu pokarmowego do organów wewnętrznych (str. 447—488). — K. Wójcik: Dolno-oligocenska fauna Kruhela małego pod Przemyślem (Warstwy z Clavulina Szabói). Część I. Otwornice i mięczaki (tabl. VI i 2 ryc.) (str. 489—569). — T. Garbowski: Z badań nad sztuczną partenogenezą u rozgwieżdż (tabl. VII) (str. 570—610).

Spis autorów i rzeczy w wydawn. Wydziału matemat.-przyr. Akad. Umiej. do r. 1900 włącznie. Część I. Spis autorów, 8-o, str. 84. Cena 1 kor.

Sprawozdanie Komisji fizyograficznej obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu lat 1902 i 1903 oraz Materiały do fizyografii krajowej. Tom 38; 8-o, 1 tabl. i 2 ryc. w tekście, str. XLVI + [212] + 66 + 126. Cena 10 kor.

Treść: Sprawozdania z czynności Komisji w latach 1902/3 i 1903/4 (str. I—XLVI). — Materiały do fizyografii krajowej. Część I. — Materiały zebrane przez Sekcję meteorologiczną w roku 1902 (str. [1]—[212]). — Materiały zebrane przez Sekcję meteorologiczną w roku 1903 (str. 1—66). — Część II. — Materiały zebrane przez Sekcję: geologiczną, botaniczną i zoologiczną. — Fr. Schille: Fauna lepidopterologiczna doliny Popradu i jego dopływów. Część VII (tabl. I., ryc. 1—2) (str. 3—6). — Fr. Schille: Kilka gatunków motyli z okolic Krakowa (str. 7). — Fr. Schille: Materiały do fauny owadów siatkoskrzydłych i szarańczaków doliny Popradu. Część II. (tabl. I., ryc. 3—7) (str. 8—17). — M. Kowalewski: Materiały do fauny helmin-

tologicznej pasorzytniczej polskiej, IV (str. 18—26). — A. Berezowski: Przyczynek do poznania żubra z puszczy Białowieskiej (*Bison europaeus* Ow.) (2 ryc.) (str. 27—31). — A. Berezowski: Szczątki тура (*Bos primigenius* Boj.) w zbiorach Z. Głogera na Podlasiu (str. 32—33). — Fr. Schille: Fauna lepidopterologiczna doliny Popradu i jego dopływów. Część VIII (str. 34—35). — Fr. Schille: Materyały do fauny owadów siatko-skrzydłych i szarańczaków doliny Popradu. Część III (str. 36—39). — Fr. Schille: Przyczynek do fauny motyli okolic Krakowa (str. 40). — St. Klemensiewicz: O nowych i mało znanych gatunkach motyli fauny galicyjskiej. Przyczynek czwarty (str. 41—64). — A. M. Łomnicki: Fauna Lwowa i okolicy. I. Chrząszcze (*Coleoptera*. Tęgoskrzydłe). Część III. (str. 65—97). — A. M. Łomnicki: Wykaz szarańczaków (*Orthoptera*) z okolicy Lwowa (str. 98—101). — A. M. Łomnicki: Szarańczaki nowe dla fauny galicyjskiej (str. 102—103). — J. Dziędzielewicz: Sieciarki (*Neuroptera genuina*) i Prasiatnice (*Archiptera*) zebrane w ciągu lat 1902 i 1903 (str. 101—125). — E. L. Niezabitoski: Materyały do zoocecidologii Galicyi (str. 126—141).

Atlas geologiczny Galicyi, zeszyt XI, mapy i tekst, opracował Dr. Wł. Szajnocha. Zawiera arkusze: Wadowice (śl. II, p. 5 [ta mapa będzie później wydana]), Wieliczka i Myślenice (śl. III, p. 5), Bochnia i Czechów (śl. IV. p. 5), Nowy Sącz (śl. IV, p. 6). Duże folio. Cena mapy i tekstu 6 kor. 50 hal., sam tekst 2 kor. 50 hal., pojedyncza mapa 2 kor.

Atlas geologiczny Galicyi, zeszyt XV, mapy i tekst, opracował prof. A. M. Łomnicki. Zawiera arkusze: Chwałowice (śl. VII, p. 1), Tarnobrzeg (śl. VI, p. 2), Nisko i Rozwadów (śl. VII i VIII, p. 2), Szczucin i Nowe Miasto Korczyn (śl. IV i V, p. 3), Mielec i Majdan (śl. VI, p. 3), Uście Solne (śl. IV, p. 4), Tarnów i Dąbrowa (śl. V,

- p. 4). Duże folio. Cena — mapy i tekst — 9 kor., sam tekst 3 kor., pojedyncza mapa 2 kor.

Atlas geologiczny Galicyi, zeszyt XVI, mapy i tekst, opracował Dr. W. Friedberg. Zawiera arkusze: Rudnik i Raniżów (śl. VII, p. 3), Ropczyce i Dębica (śl. VI, p. 4), Rzeszów i Łańcut (śl. VII, p. 4). Duże folio. Cena — mapy i tekst — 7 kor., sam tekst 5 kor., pojedyncza mapa 2 kor.

Katalog literatury naukowej polskiej wydawany przez Komisję Bibliograficzną Wydziału mat.-przyrod. Akademii Umiej. Cena roczna 3 korony.

Tom III. Rok 1903. Zeszyt III. 8-o, str. 45—67.

Tom III. Rok 1903. Zeszyt IV. 8-o, str. 69—102.

Tom IV. Rok 1904. Zeszyt I—II. 8-o, str. 1—32.

Tom IV. Rok 1904. Zeszyt III. 8-o, str. 33—54.

Materyały antropologiczno-archeologiczne i etnograficzne, wydawane staraniem Komisji antropologicznej Akad. Umiej. w Krakowie. Tom VII, 13 tablic i 6 rycin. 8-o, stron XI + (160) + 194. Cena 10 kor.

Treść: I. Dział antropologiczno-archeologiczny. J. Talko-Hrynczewicz: O domniemanych czaszkach Krzywiczian [str. (1)—(3)]. — J. Talko-Hrynczewicz: Karaimi v. Karaici litewscy [str. (4)—(44)]. — A. Bochenek: Główniejsze cechy charakterystyki antropologicznej ludności włościańskiej okolicy Kutna i Łęczycy [str. (45)—(101)]. — K. Hadaczek: Światowid. Szkic archeologiczny [str. (102)—(114)]. — S. J. Czarnowski: Jaskinie wąwozu Korytanii nad Prądnikiem pod Ojcowem [str. (115)—(122)]. — K. Stołyhwo: Czaszka wykopana przez p. S. J. Czarnowskiego w Jaskini Dużej w wąwozie Korytanii [str. (122)—(144)]. — Maryan Wawrzeniecki i Szczepan Ja-

strzębowski: Poszukiwania archeologiczne w Królestwie Polskim [str. (144)—(160)]. II. Dział etnograficzny: Władysław Kosiński: Materiały etnograficzne zebrane w różnych okolicach Galicji zachodniej (str. 1—86). — Jan Świętek: Borowa. Drobiazgi etnograficzne (str. 87—122). — Kazimierz Kaczmarczyk: Podania ludowe w Wiśniczu i okolicy (str. 123—141). — Regina Lilienthalowa: Dziecko żydowskie (str. 142—174). — O. Kolberg: Pokucie, wydał Stanisław Zdziarski (str. 175—194).

Rocznik Akademii Umiejętności w Krakowie. Rok 1903/4.

Str. 199. 8 tablic. Cena 1 kor. 20 hal.

Treść: Skład Akademii (str. 3—58). — Posiedzenie publiczne Akademii w dniu 18 maja 1904 (str. 59—66). — Sprawozdanie Sekretarza Generalnego (str. 67—120). — Bibliografia wydawnictw Akademii (str. 121—128). — Nagrody i konkursy (str. 129—142). — N. Cybulski: O współczesnym witalizmie i mechanizmie (odczyt) (str. 143—177). — Wykaz stosunków Akademii z innymi instytucjami (str. 178—199). — Sprawozdanie ze stanu i użycia funduszków Akademii w roku 1903 (8 tablic).

Sprawozdania z czynności i posiedzeń Akademii Umiejętności. Rok 1904, Nr. 5—10; rok 1905, Nr. 1—4. (Cena zeszytu 50 hal.).

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie. I. Classe de philologie. II. Classe d'histoire et de philosophie. Rok 1904. Nr. 1—10, 8-o, str. 126; (Cena zeszytu 80 hal.).

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie. III. Classe des Sciences mathématiques et naturelles. Rok 1904. Nr. 1—10, 8-o, str. 740; (Cena zeszytu zmienna).

Nadto ukazały się następujące odbitki:

a) z Rozpraw Wydziału filologicznego:

- J. Baudouin de Courtenay: Próba uzasadnienia samoistości zjawisk psychicznych na podstawie faktów językowych. 8-o, str. 28. Cena 60 hal.
- A. Brückner: Apokryfy średniowieczne. Część druga. 8-o, str. 85. Cena 1 kor. 70 hal.
- W. Hahn: De Plutarchi *Moralium codicibus quaestiones selectae*. 8-o, 2 tabl. str. 86. Cena 2 kor.
- K. Heck: Kto jest autorem Roksolanek pod imieniem Szymona Zimorowicza wydanych?. 8-o, str. 65. Cena 1 kor. 30 hal.
- J. Łoś: Funkcye narzędnika w języku polskim. 8-o, str. 63. Cena 1 kor. 20 hal.
- J. Rostafiński: Prowincjonalne polskie nazwy roślin XVIII w. z Prus książęcych, głównie z rękopisu Andrzeja Helwinga. 8-o, str. 30. Cena 60 hal.
- S. Schneider. Rzut oka na dzieje orfiki w starożytności i w nowszych czasach. 8-o, str. 39. Cena 80 hal.
- T. Sinko: De Apulei et Albini doctrinae Platonicae adumbratione. 8-o, str. 50. Cena 1 kor.

b) z Rozpraw Wydziału historyczno-filozoficznego:

- Wł. Abraham: Udział Polski w Soborze Pizańskim (1409 r.), 8-o, str. 33. Cena 70 hal.
- Fr. Bujak: Studya nad osadnictwem Małopolski. Część I. 8-o, 1 mapa i 6 ryc., str. 257. Cena 5 kor. 40 hal.
- S. Ciszewski: Kuwada. Studium etnologiczne, 8-o, str. 59. Cena 1 kor. 20 h.
- S. Grabski: Istota wartości jako zjawiska społeczno-gospodarczego. 8-o, str. 83. Cena 1 kor. 70 hal.
- A. Kłodziński: Rokowania polsko-brandenburskie w r. 1329. 8-o, str. 68. Cena 1 kor. 50 hal.
- K. Potkański: Studya nad XIV wiekiem. Nr. VIII. Zajęcie Wielkopolski (Rok 1313 i 1314), 8-o, str. 16. Cena 40 hal.

A. Prochaska: *Holdy Mazowieckie*, 1386—1430. 8-o, str. 56. Cena 1 kor.

c) z *Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego*:

Wł. Kulczyński: *Fragmenta arachnologica* (osobne odbicie z biuletynu *matem.-przyrodn.* za grudzień 1904), 8-o, 1 tabl., str. 531—568. Cena 1 kor. 20 hal.

Wł. Kulczyński: *Fragmenta arachnologica*, II (osobne odbicie z biuletynu *matem.-przyrodn.* za marzec 1905), 8-o, 1 tabl., str. 231—250. Cena 1 kor.

K. Wize: *Choroby komośnika buraczanego* (*Cleonus punctiventris* Germ.) powodowane przez grzyby owadobójcze, z szczególnem uwzględnieniem gatunków nowych, 8-o, str. 15, 11 ryc. i 1 tabl. kolorowa. Cena 1 kor.

d) *dzieła wydane z zasiłkiem Akademii*;

Leon Marchlewski: *Teorye i metody badania współczesnej chemii organicznej*. 8-o, str. VI i 573, z licznymi rysunkami w tekście.

Antoni Rehman: *Ziemie dawnej Polski i sąsiednich krajów słowiańskich*, opisane pod względem fizyczno-geograficznym. Część druga: *Niżowa Polska*. Wydane z zasiłkiem Akademii Umiejętności w Krakowie. 1904. Str. VII + 535.

Józef Tretiak: *Juliusz Słowacki. Historia ducha poety i jej odbicie w poezyi*. 8-o, tom I, 3 ryciny, str. VIII i 494; tom II, 2 ryciny, str. 504.

Tadeusz Wojciechowski: *Szkice historyczne wieku jedynastego*, str. 347.

